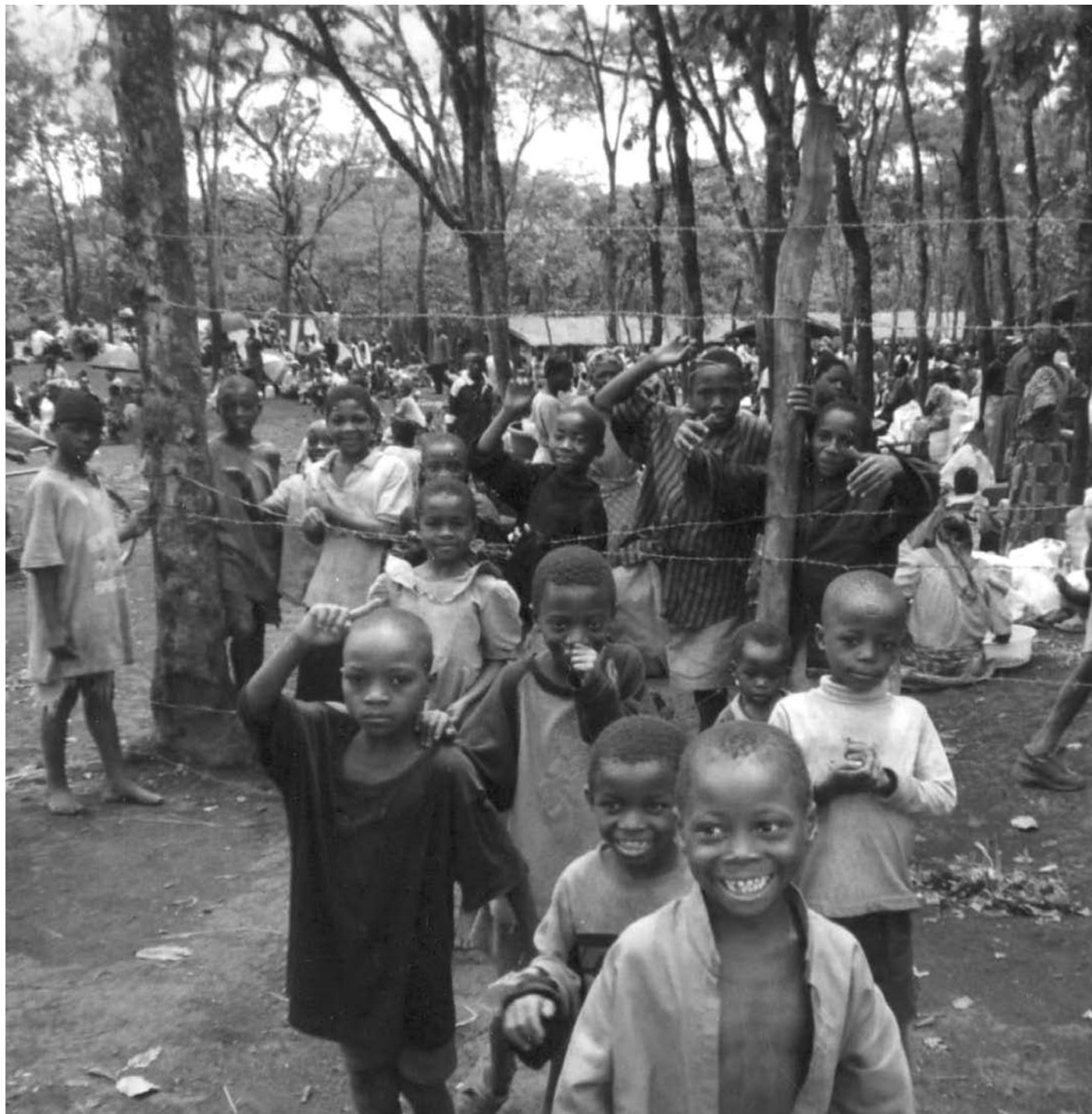

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

39 årg

Nr 4 2007

Tema: Flyktingar

Ur innehållet: Stor mottagning av flyktingar från Burundi och Rwanda - Guldgrävarhistorier

TIDNINGEN HABARI

utges av

SVENSK-TANZANISKA FÖRENINGEN SVETAN

REDAKTION e-post: habari@svetan.org

Lars Asker, redaktör tel 08-38 48 55 (hem), 08-685 57 30 (arb)
mobil 0705 85 23 10
Friherregatan 133, 165 58 Hässelby

Oloph Hansson tel 08-88 36 64 (hem)
Tantogatan 67, 118 42 Stockholm

Eva Löfgren tel 08-36 48 88 (hem), mobil 0702 11 98 68
Sten Löfgren tel 08-36 48 88 (hem), mobil 0708 90 59 59
fax 08-760 50 59
Enköpingsvägen 14, 175 79 Järfälla

Jennifer Vidmo mobil 0703 52 46 09

Folke Strömberg tel 08-91 73 27 (hem), 08-5082 9489 (arb)
Årstavägen 113, 120 58 Årsta

PRISUPPGIFTER 2007

SVETAN-medlemskap inkl HABARI	250 kr
Familjemedlem exkl HABAR	50 kr
Ungdomsmedlemskap	125 kr
Prenumeration HABARI	225 kr
Enstaka HABARI	50 kr

(äldre nummer pris efter överenskommelse)

Betala in korrekt belopp på SVETANs postgiro 35 95 50-1 – ange på talongen vad som önskas.

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

3/95 Blandat	4/01 Swahili
4/95 Valet	1/02 Uhuru 40år, JOHA, skulptörproj.
1/96 Valet m m	2/02 AIDS, IT, JOHA Trust
2/96 Musik. Bistånd. Bibl.	3/02 Bagamoyo, Missionssjukvård
3/96 Ngorongoro. Karagwe	4/02 Slavrutten, ekonomisk reform
4/96 Bistånd. Litteratur	1/03 Lake Victoria med kringområde
1/97 Skulptörskolan	2/03 Kilimanjaro
2/97 Musik	3/03 Stödorganisationer, Tingatinga
3/97 Afrikaimport, Konst, Usangi	4/03 Urbanisering
4/97 Kvinnor, Fack, Landsbygd	1/04 Lokala språk och kulturer
1/98 Kultur, Flyktingfrågor	2/04 Musik
2/98 Natur o resor	3/04 Gruvnäringen
3-4/98 Jubileumsnummer	4/04 HIV / AIDS
1/99 Symposium/Nykterhet	1/05 Resor, turism
2/99 Ekonomi, Årsmöte, Resor	2/05 Forskning
3/99 Presidentbesök	3/05 Konst och kultur
4/99 Media, Skulptörskolan	4/05 Demokrati och utveckling
1/00 Nyerere, Barbro, Utbildning	1/06 Lake Victoria, ny regering mm
2/00 Tanzaniaibilden, Förlag	2/06 Alkohol
3/00 AIDS, Utbildning, Resor	3/06 Kvinnors villkor
4/00 Mama Barbro skola, Litteratur	4/06 Utbildning
1/01 Dar es Salaam	1/07 Swahilikulturen
2/01 Zanzibar	2/07 Jordbruk
3/01 Utbildning, AIDS, Zanzibar	3/07 Investeringspolitik mm

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Omslag: *Matutdelning i Nyaragusu-lägrat för flyktingar från Kongo. Foto Mikaela Wallinder och Mikaela Berg*

Persson Offsettryck, Stockholm 2007, ISSN 0345-437
Tryckt på miljövänligt papper

sid 2 - Habari 4/2007

SVETAN

www.svetan.org

BOX 22003

104 22 STOCKHOLM

e-post: info@svetan.org

STYRELSE

e-post: styrelsen@svetan.org

Fredrik Gladh, ordförande
tel 08-768 36 77 (hem)
mobil 0705 81 34 53

Ann Lorentz - Baarman, kassör

Lars Asker, ledamot

Björn Wetterhall, ledamot

Harriet Rehn, ledamot

Marie Bergström, ledamot

Sten Löfgren, ledamot

Torbjörn Öckerman, ledamot

Jon-Erik Rehn, suppleant

Karin Gustafsson, suppleant

Marianne Kjellén, suppleant

Olle Wallin, suppleant

*

LOKALREPRESENTANTER

Gunilla och Ronny Lundberg

Storgatan 86, 903 33 UMEÅ
tel 090-12 97 92

Olle Wallin

Gussarvsgatan 16A, 776 30 Hedemora
tel 0225-12 807, mob 070-2255057

Torbjörn Klaesson

Lillmossevä 49, 663 42 HAMMARÖ
tel 054-52 23 64

Rehema Prick

Åtorps Björkv. 7, 443 31 LERUM
tel 0302-154 13

TANDALA c/o Bo Sahlée

Mariedalsv 56 E, 217 45 MALMÖ

*

STÖDPROJEKT

Skulptörskolan

Postgiro 465 9945-2

Projektkoordinator Sten Löfgren

E-post: sten@svetan.org

Tumaini Children's Center

Bankgiro 5405-3723

Kontaktperson Katarina Beck-Friis

E-post: katarina.beck@chello.se

*

Bagamoyo Sculpture School

P O Box 89

Bagamoyo, Tanzania

E-post: bmsculpt02@hotmail.com

*

Tanzanias ambassad

tel 08-732 24 30 /31

Näsby Allé 6, 183 55 TÄBY

E-post: mailbox@tanemb.se

www.tanemb.se

ORDFÖRÄNDENS SPALT

Tanzania är ett land som kännetecknas av fred. Där fanns förvisso den kortvariga konflikten med Uganda och revolutionen på Zanzibar. Men invånarna lyfter alltid fram freden i landet som det största värdet. Men omgivningen är inte alltid så lugn, vilket gör att säkerhet är en stor fråga. Konflikten i östra Kongo skapar nu stora omflyttningar av flyktingar, läget i Burundi är instabilt och Rwanda har fortfarande minnena av folk-mordet inte försvunnit.

Nu ska tanzaniska regeringen skicka hem personer med burundisk och rwandisk härkomst. Men vart? Burundi och Rwanda står idag för stora problem i mottagandet och landfördelning till dessa nyanlända personer. Problematiken ställer också frågan hur långt det är möjligt att driva den östafrikanska gemenskapen där Burundi och Rwanda ingår idag.

Drömmar och tal om en federation och fri rörlighet rimmar illa med tvångsdeporteringen av människor med burundisk och rwandisk härkomst.

Ett år går mot sitt slut. Vi har haft en omtumlande avslutning. Forum Syd har valt att inte fortsätta att ge stöd till Skulptörskolan i Bagamoyo. Anledningen var att de inte trodde möjligheterna att bli en folkhögskola fanns. Nu jobbar Skulptörskolan tillsammans med SVETAN på att se hur vi kan lösa den situation som uppstått.

Vi tänker på de elever som går där och kanske inte kan avsluta sina studier och de som har gått och nu kan försörja sig som konstnärer och på hantverk. Skulptörskolan är väl känd i Tanzania och det blir en stor förlust för konstvärlden om den tvingas stänga. Styrelsen har fattat beslut om att ansöka om ett akutbidrag för vårterminen, för att kunna avsluta verksamheten på ett bra sätt.

Jag vill passa på att tacka er alla som engagerat er i SVETAN under året. Utan er hade inget vara möjligt. Jag hoppas ni får en riktigt skön julhelg!

God Jul och Gott Nytt År!

Fredrik Gladh

Tanzania - en stor mottagare av flyktingar

Tanzania har definitivt haft sin beskärda del av flyktingar. I flera omgångar har man tagit emot flyktingar, främst från grannländerna Rwanda och Burundi, men också från Kongo och från bland annat Sydafrika och Moçambique. Ett mycket litet antal har dessutom flytt från Tanzania (Zanzibar och Pemba i samband med politiska val). Det stora antalet flyktingar till Tanzania har gjort Tanzania till ett av de länder som tagit emot flest flyktingar. Ett faktum som sällan lyfts fram, men lik fullt är en realitet som utgjort en tung börda för Tanzania!

Det kanske mest kända flyktingmottagandet skedde under folkmordet i Rwanda. Då kom drygt en kvarts million flyktingar över gränsen vid Rusumu Falls, under bara ett dygn! Antalet ökade snabbt och snart hade Tanzania mer än en million flyktingar, främst från Rwanda och Burundi. Flyktingläger som Benaco och Lugufu är kända från den tiden.

En lång historia

Men som många vet var inte detta den första flyktingströmmen. Redan tidigare hade Tanzania fått ta emot flyktingar, som lyckats integrerats rätt väl i områdena kring Kigoma. Där fanns också en hel del "ströflyktingar", som invandrade mer eller mindre legalt. Kreatursuppfödande tutsis, som letade efter bättre betesmarker i det glesbefolkade Karagwe. Eller hantverkare, som fann bättre marknad i Ngara.

Flyktingar, eller invandrare, som ofta blandades ihop och ställdes inför att behöva försvara sin status vid ständigt återkommande raidar från invandrarmyndigheterna.

Röda korset spelar stor roll

Röda Korset var väldigt aktivt under den stora flyktingströmmen 1994. UNHCR bad Röda Korset att ta ansvar för flera av lägren, såväl kring Ngara, som senare, när nya läger öppnades i Kasulu och i området kring Kigoma.

Ofta var lägeransvaret knutet till ganska traditionella uppgifter, som att se till att matdistributionerna fungerade någorlunda väl, eller att där fanns en fungerande sjuk- och hälsovård. Eller att flyktingarna fick de vattenransoner som rekommenderas enligt de så kallade SPHERE Standards (minst 20 liter per dag och person).

För bra sjukvård?

Men hanteringen av flyktingarna var inte alltid så enkel. Genom det internationella stödet kunde Tanzanias Röda Kors (TRCS) ofta erbjuda en hälsoservice som var betydligt bättre än den generella servicen som erbjöds tanzanier. Detta ledde bland annat till att man inbjöd lokalbefolkningen till Röda Korsets kliniker i flyktinglägren. Och där finns flera exempel på hur män-

niskor rest ända från Kigoma och Dodoma, för att få en bättre vård.

Rwandeserna återvändande först

Men ett flyktingmottagande är per definition en tillfällig lösning. De rwandesiska flyktingarna fick respass redan efter ett par år, då situationen i Rwanda stabiliserats någorlunda. Det innebar att omkring en million rwandesier fick reda på att de nu var tryggt att återvända hem till Rwanda!

Men inte alla

Återvändandet var inte alltid lätt. En del, främst tutsierna (förlåt min hänvisning till etniskt ursprung) kände att de i den vidsträckta Kageraregionen – och främst i Karagwe – hade mycket bättre förutsättningar att föda upp sina kreatur.

Egentligen skulle Karagwe må väl av att kunna fortsätta hysa dessa företagsamma kreatursuppfödare. Men även för gruppen av hutus fanns en viss oro att återvända till Rwanda. Säkert hade många av dem på olika sätt varit inblandade i folkmordet och dessa flyktingar fruktade återvändandet. Några av dem valde därför att fortsätta flykten och hamnade så småningom i läger i Uganda.

Burundi ännu ett problem

Betydligt svårare har det varit att handskas med flyktingarna från Burundi, för att inte tala om flyktingarna från Kongo (DRC). Burundi har på olika sätt försökt säkra sitt land och nå överenskommelser med de olika oppositionsgrupperna i landet. Det har varit en lång och plågsam process, där oppositionen med jämna mellanrum deklarerat sitt missnöje med att anfälla något civilt mål inom Burundi.

För flyktingarna i Lugufu, eller Kasulu, har dessa oroligheter inte varit någon hemlighet. De sänder ofta hem kunskapsare som har till uppgift att titta på situationen i hemlandet och försöka råda sina fränder i lägren om hur vist det är att återvända hem.

Burundis Röda Kors (BRCS) har initierat ett program för de återvändande. Det är ett ganska ambitiöst program, som bygger på att fylla upp efter UNHCR's basala stöd för återvändande. BRCS har erbjudit att

Staffan Wiking

hjälpa till vid slutdestinationen, i hembyn. Där vill man använda lokala hantverkare, som skall kunna hjälpa de hemvändande att bygga sina nya hus och få möjlighet att åter skapa en utkomst ("Livelihood").

UNHCR hjälper bara de återvändande flyktingarna till uppsamlingsläger inne i Burundi.

...och Kongo ett ännu större

Betydligt svårare är det med de kongolesiska flyktingarna. Situationen i Kongo är fortfarande så svår att det är svårt att skicka hem flyktingar dit. Och det hänger samman med en annan problematik, som kan vara svår att överskåda.

Tyvärr har en del av flyktingarna, under sitt exodus, haft svårt att avhålla sig från fortsatt politiskt engagemang. Många har engagerats i Interahamwe och den etniska kampen som pågår i såväl Rwanda, som i Burundi och Kongo. Detta innebär en politisk utmaning mot främst Rwanda, men det gör det också svårt för Tanzania att besluta om ett generellt återvändande.

Där finns tyvärr också en skuggsida av Tanzanias beslut om återvändande. Många av de flyktingar som levit i generationer i Tanzania ser sig nu tvingade att återvända till bland annat Rwanda. Det utgör en stor belastning för Rwanda, men också ett personligt lidande för de återvändande. De har känt sig som tanzanier, men tvingas plötsligt återvända till ett Rwanda som de aldrig känts vid. Det är ett återvändande som ibland leder till splittrade familjer.

Detta är en utmaning som Tanzania måste ta på allvar. De rwandesier (och burundier och kongoleser) som har fötts och/eller växt upp i Tanzania borde få rätt att stanna som tanzanier. De är en tillgång för landet och en tillgång till de ganska glesbefolkade västra delarna av Tanzania!

Staffan Wiking

Fear in Everyday Life

A Qualitative Study on the Everyday Routines of Burundian, and Congolese Women Residing in Tanzanian Refugee Camps

This Minor Field Study was conducted by Mikaela Berg and Mikaela Wallinder from the University of Malmö in the spring 2005 by living in two refugee camps and conducting interviews. The main issue being the safety situation for women in and outside the camps. Below is the Abstract and the part describing the camps and giving background information.

Abstract

This master thesis is based on a field study, conducted in Lugufu 1 and Mtabila 1 refugee camps in Kigoma, western Tanzania, where we held twenty-eight interviews with Congolese and Burundian refugee women. The Congolese and Burundian refugees have fled to Tanzania due to long-lasting conflicts in Congo and Burundi respectively; most arrived in mid-1990s. Thereby, the camps are no longer in phases of emergency and refugees have, since long, established everyday routines and habits that shape their everyday lives; our main interests lie in these. Accordingly, our aim with this study has been to attain a deepened understanding of how these refugee women experience their everyday lives with regards to safety. Since the women themselves were the narrators, security-related problems connected to firewood collection were, inevitably, frequently brought up and are therefore given much space throughout the study. Of great importance for the study is the Sphere Project, in particular the three Cross-Cutting issues – Gender, Environment, and Security – which are all, we believe, intimately related to Feminist Geography. Moreover, our purpose has been to interpret the answers given by these refugee women through arguments and concepts included in Feminist Geography and thereby enable new ways of understanding how, for example, the physical environment affects the everyday routines of refugee women. Furthermore, as several feminist geographers (who, to this date, mainly have focused on western, urban areas) approach women's fear by looking at the prevailing social and power structures, such structures have also been given much space in our study. Consequently, our study sheds light on security-related issues, which refugee women face in their everyday lives. From the results found in our study, we believe, that if feminist geographers were to include refugee women residing in a non-western,

rural context, they would stand to gain a broadened knowledge of how different women experience and are affected by fear and safety.

Refugee Context in Tanzania

In the Great Lakes Region, Tanzania has hosted most refugees over the past three decades.

The majority of refugees live in camps located in the North West part of Tanzania, namely in the Kagera and Kigoma sub-regions, which are bordering Rwanda, Burundi and the Democratic Republic of Congo (DRC). In January 2005, approximately 400,000 refugees resided in the camps in Tanzania.

Tanzania's Refugee History

Tanzania has a long history of being a host country for refugees; Rwandan refugees, for example, arrived in Tanzania as early as the 1930s.

However, the first major influx of refugees into Tanzania occurred in 1993–1996 due to conflicts between the Hutu and Tutsi groups in Rwanda as well as in Burundi. The genocide in Rwanda generated an exodus of approximately two million Rwandans who fled to neighbouring countries in 1994.

Consequently, Tanzania received over 500,000 Rwandans at a time when the local population in the Kigoma region was little over 100,000.

Later on, in the late 1990s and in early 2000, Tanzania, particularly Kigoma and Kagera camps, continued to receive refugees from Burundi and DRC, many of whom have remained in Tanzania to this day. The majority of the Rwandan refugees, however, were forcibly repatriated in late 1996.

Burundian Refugees in Tanzania

Since 1962, when Burundi gained independence, civil conflicts have forced many Burundians to seek refuge in neighbouring countries. Consequently, Tanzania has

Mikaela Wallinder, tolken Yvonne och Mikaela Berg i Mtabilalägrat.

received sporadic influxes of Burundian refugees for more than four decades. The first major influx of Burundian Hutu refugees arrived in Tanzania in 1993, due to the political instability in Burundi, prompted by the murder of the President, Melchior N'dandaye, in October 1993. N'dandaye, who belonged to the Hutu group, was the first president in Burundi to be elected on democratic bases and his death triggered a conflict in which thousands of Burundians were executed. The civil war in Burundi continued and the political instability worsened in July 1996 when the ex-President of Burundi, Major Pierre Buyoya, through a coup removed the civilian government and seized power. This coup spurred more violence between the Burundian army and the Tutsi rebels and the crimes committed by these two groups against civilian Burundian Hutus violated human rights in extreme ways. Many civilians were affected by the conflict; according to Human Rights Watch (HRW), rape and torture were not uncommon and many homes were burnt down. The conflict also resulted in a massive amount of casualties among the civilian Hutu population. Moreover, armed Burundian forces established regroupment camps in which civilian Burundians were incarcerated. The terrible conditions inside the resettlement camps caused death and disease among the civilian Hutu population. Due to the persecution and resettlement policy of civilians, many Burundians fled their native country and sought refuge in Tanzania. Inflows of Burundian Hutu refugees into the Kigoma- and Kagera sub-regions in western Tanzania continued sporadically throughout the years of 1999 and 2000 due to the continuing political instability in Burundi.

Today, the situation in Burundi has stabilized somewhat and voluntary repatriation of Burundian refugees is actively be-

ing executed. Since the initiation of the repatriation in March 2002, approximately 149,000 Burundians have returned to their home country.

However, Burundi suffers from extreme food shortages and according to UNHCR, thousands of people are threatened with starvation in Burundi. This is probably the reason as to why there was a decrease in numbers of refugees taking the decision to return to Burundi at the end of 2004 compared to the beginning of the year. All in all, in 2004, more than 80,000 Burundians returned voluntarily to their home country from Tanzania.

Congolese Refugees in Tanzania

Like Burundi and Rwanda, DRC has a long history of violent conflicts, there amongst between the Hutu and Tutsi groups, and consequently a large group of Congolese people have long been forced to leave their native country. For example, in 1996, Rwandan Hutu extremists, who were supported by Congolese Hutus, attacked the Tutsi minority – Banyamulenge – living in the Kivu Province in the eastern part of DRC.

This armed conflict caused a civil war, which forced thousands of Congolese people to leave their homes to seek protection outside DRC.

Consequently, between November 1996 and March 1997, Tanzania received a huge influx of Congolese refugees. Later on, in 2001, instability and hostility in DRC again forced Congolese people to leave their native country and many sought refuge in Tanzania.

According to UNHCR, approximately 154,000 Congolese refugees are currently living in various refugee camps in the Kigoma sub-regions in Tanzania. The prevailing situation in DRC is considered, by UNHCR, as being very unsafe, particularly in the eastern part of DRC – the Kivu Provinces – from which a majority of the Congolese refugees in Tanzania originate. Therefore, repatriation of Congolese refugees is not on UNHCR's current agenda.

The Refugee Camps

The refugee camps in Tanzania are assisted by a large group of actors: the Tanzanian Government, UNHCR, other UN agencies and various national and international NGOs. The Tanzanian Ministry of Home Affairs (MHA) Refugee Department in Dar es Salaam is responsible for all refugee matters, such as camp administration and security related issues.

Furthermore, on site in the camps are also MHA representatives (e.g. police, magistrates and camp commanders), whose responsibilities are to supervise the camps and to ensure that Tanzanian law is applied and pursued. Furthermore, the Tanzanian Government has set the borders of the camps; refugees need to apply for

permission to leave these restricted areas. (According to the Refugee Act of 1998, all refugees are allowed to walk within 4 kilometres outside the borders of the camps.)

Also, all camps have, on site, an appointed UNHCR protection officer, whose main responsibility is to oversee all issues concerning protection and security.

The UN agency – World Food Programme (WFP) – is responsible for the food distribution in the camps. The food distribution takes place at a particular distribution centre in each camp once every other week. Ration cards, which are a form of identity cards, are distributed to refugees who are required to bring them on the distribution day in order to receive their entitled food ration. National and international NGOs present in the camps, such as the Tanzanian Red Cross Society (TRCS), the Spanish Red Cross (SRC), CARE International, Africare, World Vision and the International Rescue Committee (IRC), are responsible for assisting refugees with various humanitarian services (e.g. social, community and health services) in different camps. The main donor is, since 1993, the European Community Humanitarian Office (ECHO). ECHO is sponsored by the European Union and works through the national and international NGOs as well as through the UN agencies mentioned above to carry out specific services for refugees in the camps.

Lugufu 1 & Mtabila 1 Camps

There are approximately 60,000 Congolese refugees living in Lugufu 1 refugee camp, which was established in 1996 and is situated in a highly remote area south east of Kigoma town. Lugufu is a rural area with a small local population and the ma-

jority of people living in this area are the Congolese refugees in the camps Lugufu 1 and Lugufu 2. (According to UNHCR's monthly statistics from January 2005, there are approximately 93,000 Congolese refugees residing in Lugufu 1 and 2. The two camps are interconnected, but we conducted our study in Lugufu 1 only.)

Apart from the compounds in which the NGO and UN workers reside, the camp neighbours forests and other uninhabited areas.

In order to facilitate the management and the administration of the camp, UNHCR and MHA camp commanders have divided the camp into villages, blocks and plots. Each family is, upon arrival, given a plot to build on. Furthermore, a number of plots together form a block, which in turn creates a village. Each year a refugee is appointed, by members of the village, to act as a Village Leader, whose responsibility is to, for example, handle the communication between the refugees and UNHCR.

There are also UNHCR-appointed groups, so-called 'Sungu-sungus', which consist of refugees, mostly men but also of a few women, patrolling the camp for security reasons.

The Tanzanian and Spanish Red Cross, are the NGOs, present in the camp, that are responsible for providing the refugees with water and sanitation services, as well as the maintenance of the dispensary. They are also responsible for other health services, such as spreading information on HIV and HIV-preventive measures. They have, for example, established so-called Youth Centres where they educate and support adolescents on HIV-related issues. They also run a programme – Prevention of Mother to Child Transmission

Huvudgatan i Mtabilalägrat

UNHCR-karavan med flyktingar som valt att återvända till Burundi.

(PMTCT) – where they educate mothers with HIV on how to prevent transmission to their children. Another NGO present in Lugufu 1 is World Vision, which is dealing with education, sports activities and community services. These services include information dispersal on security-related issues; for example, women are encouraged to walk in groups when collecting firewood due to the risk of assault.

Mtabila 1 refugee camp, in the Kasulu area, hosts approximately 16,500 Burundian refugees and is situated North East of Kigoma Town. Mtabila 1 is interconnected with Mtabila 2 and Muyovosi refugee camps and together the three camps host approximately 96,000 Burundian refugees.

Mtabila 1 is, like Lugufu 1, situated in a rural area. However, due to its close distance to Kasulu Town, the area hosts a much larger local population than does Lugufu. Kasulu Town has a hospital, a football ground, banks, hotels, markets and more, none of which exists in Lugufu. There is also a much larger number of NGO and UN workers in the Kasulu area.

Mtabila 1 was established in 1995 and the area is divided into zones, streets and plots. Equivalent to the Village Leaders in Lugufu 1, are the Zone Leaders in Mtabila 1. Their assignments are also often evolving around security aspects within the camp.

Also in Mtabila 1, the Tanzanian and Spanish Red Cross are the NGOs that supply refugees with water, sanitation and health services in the same manner as in Lugufu 1. Present in Mtabila 1 is CARE International, an NGO which provides, for example, education on how to collect firewood without harming the vegetation. They are also promoting burden sharing between men and women when collecting firewood. Furthermore, unlike Lugufu 1, Mtabila 1 is not surrounded by forest.

Instead, the forest where the refugees are allowed to collect firewood is situated in a far distance from Mtabila 1.

The Political Context

As stated, Tanzania has, for a long period of time, hosted a large number of refugees; thereby ‘the refugee question’ has been included in the political debate as large influxes of refugees inevitably affect the development of the country. The political debate has been changing over time; from offering refugees integration into the Tanzanian society, Tanzania has followed the international trend, thus nowadays granting fewer refugees protection and restricting those refugees who are granted protection to controlled camp areas.

Furthermore, the Tanzanian Government promotes voluntary repatriation if the situation in the sending country is considered to be safe and stabilized. The refugee inflows and the existence of refugee camps consequently affect, either positively or negatively, the receiving country’s economy, environment and native population.

For example, due to the rapid population growth, the same quantity of natural resources has to be shared by a much larger population. This has had several consequences on the refugee policies in Tanzania. In 1995, according to Black, Tanzania rejected up to 70,000 Rwandans who fled a conflict in Burundi, with the reason given that the refugees, already residing in Tanzania at the time, were too much of a burden on natural resources. Furthermore, the fact that ecology is often cited in the refugee-political context, is shown in the following quote by Black: “In a very real sense, in refugee situations, ecology has become politics, and the losers are some of the most vulnerable of the world’s population”.

As stated, refugees, the native population and the environment are often being interconnected. This was evident in Tan-

zania when Lugufu 1 refugee camp was established in a highly remote area. The location of the camp was a deliberate political decision based on its proximity to forests and its far distance from local villages. By placing Lugufu 1 in such an area, the Tanzanian Government hoped to avoid any potential disputes between the local population and the refugees, which has been the case in Kasulu where Mtabila 1 is situated. The presence of refugees in the Kasulu area has affected the local population as they today, for example, need to walk further in order to find firewood. This can be considered an unavoidable dilemma since the refugees are in as much need of fuel as the local population. The Government has attempted to solve this dilemma by restricting refugees, living in the camps in Kasulu, to collect firewood only within a specific area of the forest.

In another attempt to balance the relationship between refugees and the local population, the Tanzanian Government granted Tanzanians living close to the refugee camp the right to use some of the facilities inside the camps, such as medical services provided in the dispensaries.

Restrictions Affecting Refugees Living in Tanzania

Recently the rights of refugees residing in Tanzania have been restricted. This has affected, for example, the refugees’ standard of living, their mobility and their security.

The effects of these restrictions will be discussed below.

The 4-Kilometre Rule – the refugees residing in Tanzania are, according to the Tanzanian Refugee Act of 1998, not allowed to live outside of designated camps; they are only allowed to move within a 4-kilometre radius of the camps.

However, since most camps are situated far from any major town, the refugees have little or no possibility to access markets or employment opportunities. Consequently, most refugees have become exclusively dependent on aid, which do not typically include non-food items such as clothing, fuel or soap.

Moreover, this 4-Kilometre Rule has not been implemented in all Tanzanian camps. Hence the refugees’ freedom of movement has been restricted further since they are not allowed, without a legitimate permit, even to move within a 4-kilometre radius of the camps.

Furthermore, the great need for non-food items, especially firewood, thus often forces refugees to commit a criminal offence by leaving the camps without a permit in order to, for example, find wage earning opportunities, and subsequently to risk punishment. These punishments can include detention, or even imprisonment.

Food – the World Health Organization (WHO) declares, in line with their standard rations, that each person should ob-

tain 2100 kilocalories (kcal) every day. According to UNHCR statistics, each refugee in Tanzania was during 2004 given food that constituted a value of approximately 1800 kcal per day. However, in October 2004, the kcal ration was reduced even further to 1400 kcal per day and per person. These reductions were, according to UNHCR, due to, among other things, problems with supplies and funding.

Apart from this restricted ration of kcal, the refugees are, according to Amnesty International, receiving a non-varied diet, and this diet is not always culturally suitable. Moreover, provisions such as Corn-Soya Blend (CSB), maize and pulses, all included in a general WFP food distribution, require daily cooking and take a long time to prepare; consequently, these food supplies require a large amount of firewood.

Firewood – the majority of refugees in Tanzania commonly collect firewood in forests situated at a far distance from the camps. The firewood inside the camp has, due to the high population and their long-term stay, long since been consumed. As a consequence of the scarcity of resources, refugees often need to walk as far as 15–30 kilometres in order to reach the forests. In order to minimize the deforestation around Tanzanian camps, refugees are only allowed to collect firewood, which has naturally fallen from a tree. Furthermore, since women are usually the ones responsible for firewood collection, and as the risk of assault is high in the forest area, women become the group most vulnerable to physical violence.

Work – the 4-Kilometre Rule and the requirement of permission to leave the camps have made it more difficult for refugees to apply for jobs outside the camps. According to Amnesty International, the refugees living in camps around Western Tanzania are expected, by UN agencies, to take initiatives to increase their diets by, for example, working outside the refugee camps and thereby be able to buy supplementary food. (This is cited, by UN agencies, to be the reason as to why refugees are given less than the WHO-recommended 2100 kcal per day.)

However, as the movement restrictions have negatively affected many refugees' economy, the possibility for refugees to increase their diets is limited.

One further work-related issue that has restricted many refugees' ability to carry out various business activities is, according to U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI), the closure of several markets. These markets were situated in areas close to the refugee camps and were run by refugees and the local population who both economically benefited from this cooperation. USCRI further states that Tanzanian authorities based their decision to close markets on insufficient

security. However, WFP states in a report "that restrictions on movement and the closure of markets [...] have lead to a deteriorating food security situation."

Consequently, refugees are, according to USCRI, sometimes forced to take measures such as prostitution, stealing, reducing the daily intake of food, and/or repatriating in order to survive.

Political and Public Issues Retrieved on Site

There are currently various opinions in Tanzania on whether or not the country itself is dependent on hosting refugees. The debate can be seen as having two differing arguments; regarding the development in Tanzania, should the refugees exclusively be considered as being a burden to the country (as discussed in several of the sections above) or should Tanzania's role as a host country for refugees be seen as being beneficial to the country's economy, infrastructure and more?

For example, when the refugees were previously allowed to settle in local villages, the opportunities for employment were better and they, like Tanzanians, paid taxes to the state. Therefore, refugees can be seen as contributing to the development of the country, rather than burdening the state. Also, as shown throughout this essay, many actors are involved in the management of Tanzania's refugee camps. This involvement from various national

and international NGOs, UN agencies and governmental actors has, for instance, created employment opportunities for Tanzanians with various professional backgrounds: medical staff, drivers, engineers, logisticians, administrative staff and more. Since many of the Tanzanians employed in the field originate from places other than the Kigoma region, these employment opportunities have been beneficial to people from all over the country.

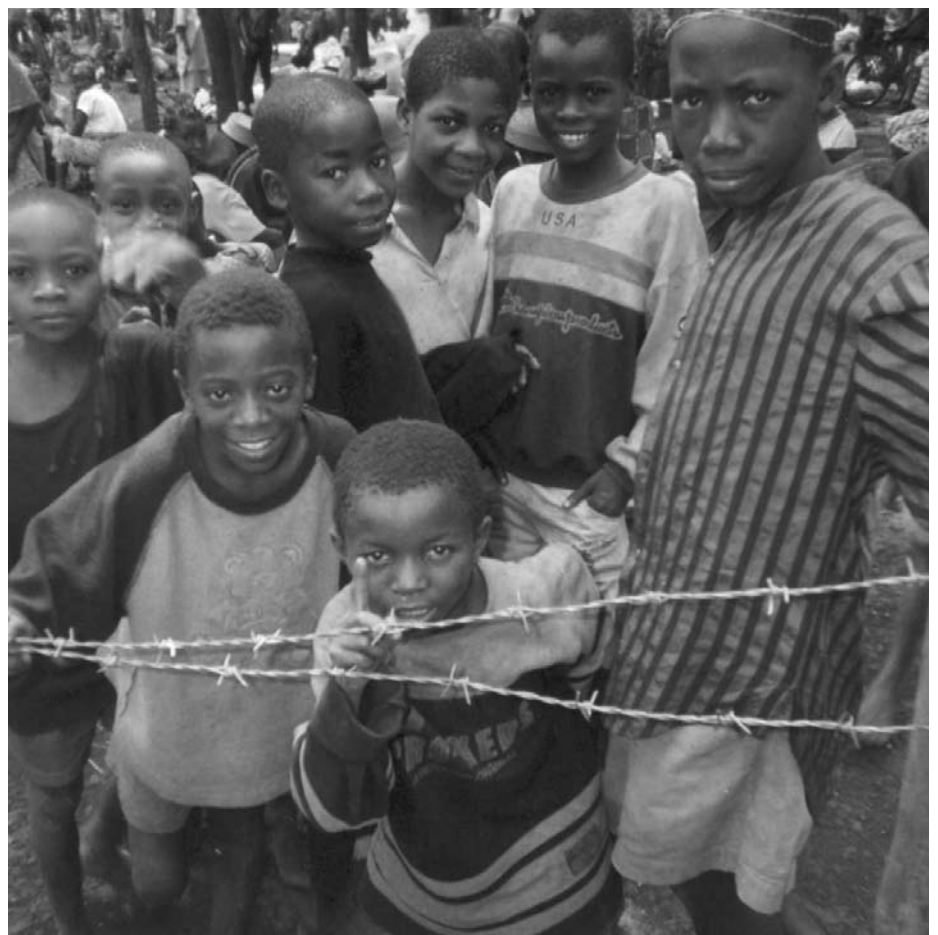
Furthermore, the international involvement has increased the number of international workers in the country. Their presence can also be seen as being beneficial to the country's economy since the demands for, and supplies of, various services and goods have increased. For example, in the growing towns of Kigoma and Kasulu, where a lot of national and international organisations have their field offices, the population growth has encouraged many locals to start various income-generating activities. These activities include shops of all kinds, Internet cafés, tailors, markets and restaurants.

Moreover, the refugee relief operation in Kigoma region has led to an increased movement of people.

Consequently, the infrastructure has been improved in order for rural areas, previously unreachable, to become accessible.

Text o bild:

Mikaela Wallinder och Mikaela Berg

Matutdelning i Nyaragusulägrer för flyktingar från Kongo

Musa – ett flyktingöde

Tanzania är ett land som på många sätt har lyckats ta ett större ansvar för sina egna medborgare än vad många andra länder lyckats med. Dessutom har Tanzania vid flera tillfällen öppnat sina gränser för flyktingar från grannländerna. Under det stora folkmordet i Rwanda, tog Tanzania emot betydligt mer än en million flyktingar. Men ibland kan Tanzania också vara avvisande, ibland ganska ordentligt avvisande.

Under åren som gått har Tanzania då och då genomfört strikta kontroller av människors uppehållstillstånd. Detta är en exercis som ofta har drabbat människor från Rwanda, en kontroll som påbörjades långt innan de stora flyktingströmmarna i samband med folkmordet som drabbade Rwanda 1994.

Rwanda är ett mycket tätbefolkat land. Det är också ett land som ofta haft svåra inre politiska stridigheter. Därför har många

rwandeser valt att flytta, ofta till Tanzania. Gränsområdet på Tanzanias sida är, i motsats till Rwanda, mycket glest befolkat. För boskapsuppfödarna har de stora gräsmarkerna i Karagwe varit idealiska och de har lockat många nomader med stora boskapshjordar.

Deportering av rwandeser

Under 2006 och 2007 har Tanzania inlett en deportering av rwandeser som saknar

giltiga uppehållstillstånd. I kontrast till många av de tidigare avvisningarna, har Tanzania denna gång varit mycket stränga. Deporteringarna har fått stark kritik och vittnesbörd talar om onödigt brutalt tvång och inhumant åtskiljande av familjemedlemmar.

Internationella Röda Korset (Federationen) presenterade under 2006 en appell för att hjälpa alla de som deporterades till ett drägligt mottagande i Rwanda. Till-

sammans med de rwandesiska myndigheterna försöker man hjälpa de återvändande så att de någorlunda drägligt skall kunna etablera sig i sitt nygamla hemland.

Fungerande genomgångsläger

För en tid sedan var jag på besök i Rwanda och fick då tillfälle att besöka det mottagningsläger som Rwandas Röda Kors har upprättat. Det är ett läger där de återvändande får stanna ett par veckor för att komma till ro, men också för att ha lite tid att vänta och se om kanske några fler familjemedlemmar också kommer att komma till lägret. Det var imponerande att se hur väl detta läger sköttes. Där fanns mat, tält, utrustning, vatten och hälsovård. I ett enkelt tält hade man också avgränsat ett litet rum som fungerade som förlossningsavdelning.

Ganska nära mottagningslägret finns ett av de bosättningsläger som de rwandesiska myndigheterna erbjuder. I detta läger erbjuds de återvändande ett stycke mark (ungefär en hektar) och Röda Korset hjälper dem med allt de behöver tills de kommit tillrätta. Mat, skola, sjukvård och ett ganska skapligt hus. I detta läger mötte jag Musa.

Cykelmekanikern Musa

Musa ser ganska tuff ut i sina små mörka solglasögon. Han är lite avvaktande i början, men när vi kommer på tumanhand och han upptäcker att jag talar swahili, berättar

han gärna om sin bakgrund. Musa var en av de första som kom till lägret och han har blivit vald till byns talesman. Det märks att han är stolt över detta förtroende, men han känner ändå en vis oro inför framtiden. Visst har han fått en hektar att odla, men han är inte bonde och ser inte detta som sin framtid.

I Tanzania hade han en cykelverkstad. Den försörjde honom och familjen och detta är vad han kan och vad han vill syssla med, även nu när han kommit till Rwanda. I Tanzania bodde han i Ngara, tillsammans med sin fru och tre barn. Där har han bott sedan hans föräldrar flyttat dit 1980, då Musa bara var fyra år gammal. Hans syster är gift med en tanzanisk man och blev därför inte deporterad. Men Musa tvingades tillbaka till Rwanda, trots att det enda land han egentligen kände var Tanzania.

Till skillnad från sina kreatursuppfödande landsmän har Musa redan från början lärt sig de lokala språken och det nationella kiswahili och han har gått i skola och vuxit upp i det tanzaniska samhället.

Men även om Musa upplevde att deportationen var svår, har han accepterat att flytta tillbaka till Rwanda. Han har redan sitt hus färdigt och han har dessutom byggt ett litet hus i vad som håller på att utvecklas till ett bycentrum. Där vill han starta sin cykelverkstad på nytt. Och när jag frågar om han kommer att försöka att återvända till Tanzania, säger han ganska

säkert att – ”nej, dit vill han inte igen”. Som rwandier blev han ofta trakasserad och kallad utbölning. Nu vill han bygga sitt nya liv i Rwanda.

När Musa märkte att stämningen i Tanzania blev svårare och anade att han kunde komma att bli deporterad, pratade han med sin syster och de kom överens om att systern skulle ta hand om de två äldsta barnen, tvillingarna.

Det yngsta barnet fick följa med till Rwanda. Nu hoppas Musa att han snart skall kunna återvända till Tanzania för att hämta sina två äldsta barn. Han har ju trots allt börjat bygga upp en ny tillvaro och han känner sig trygg att kunna ta ansvar för hela sin familj.

På ett sätt har Musa haft tur. Han har en yrkeskunnighet. Han kan försörja sig på sitt arbete och det finns en klar efterfrågan på hans kunskaper. Cykeln har blivit ett av de absolut viktigaste transportmedlen i Rwanda. För om man har en cykel, kan man ta sina jordbruksprodukter till marknaden. Och cyklar behöver ständigt underhåll!

Trångt för boskapsskötare

Men för många av Musas vänner i byn, är det betydligt svårare. De är inte jordbrukare. De är nomader som är vana vid att driva sina boskapshjordar över vidsträckta betesmarker. Och i det tätbefolkade Rwanda finns inga fria betesmarker!

Text och foto: Staffan Wiking

Kina i Afrika

Vid årets bokmässan i Göteborg i september fördes ett samtal på internationella torget mellan direktören för Nordiska Afrikainstitutet Carin Norberg och chefen för Dag Hammarskjöldstiftelsen Henning Melber om Kinas roll i Afrika. Institutet har också publicerat en skrift i serien *Current African Issues* nr 35 med titeln *China in Africa 2007*, sammanställd av Henning Melber.

Det är tydligt att Kina är intresserat av att skaffa sig tillgång till Afrikas råvarutillgångar. Man önskar eller säger sig åtminstone i sin retorik önska en win-win situation eftersom Kina fortfarande i många områden är ett utvecklingsland. Denna åsikt framkom också under den stora afrokinesiska konferensen i Beijing förra hösten. Tanzanias president Kikwete lär också ha sagt att Afrika kan lära sig något av Kina som gjort så stora och snabba ekonomiska landvinningar. Man är kanske inte medveten om till vilket pris i mänskligt lidande detta har skett lika litet som Kina i sin tur bryr sig om mänskliga rättigheter i t ex Zimbabwe, som man samarbetar med.

Enligt Melber är det sannolikt att många av de kleptokratiska regimerna i Afrika nappar på Kinas affärsidéer för egen vinnings skull. President Nyerere lär ha varit

av den åsikten att Tanzania inte skulle exploatera sina råvarutillgångar förrän man kunde göra det själv, dvs med eget know-how och kapital. För de vanliga medborgarna är säkert de billiga konsumtionsvarorna som Kina exporterar välkomna, men tyvärr lär man snart komma att upptäcka att billigt ofta också betyder dålig kvalitet.

Liberias president madame Sirleaf har uttryckt sitt fortsatta förtroende för USA snarare än att lockas av Kinas sirener. Tidigare har vi skrivit om att en tävlan mellan Sydafrikas och Kinas intressen i övriga Afrika kanske kunde leda till en mera balanserad politik och styrning av vinstintressena.

Katarina Beck-Friis

Nordiska Afrikainstitutets adress är:
www.nai.uu.se

Hu-Jintao talar vid Kina-Afrika forum

Ny bok replik mot "Darwins mardröm"

Vartannat bagage på bagagebandet när jag nyligen kom med flyg från Mwanza till Dar es Salaam var hinkar med färsk fisk, som folk köpt med sig till familj och vänner. Och medan jag suttit och pillat med fiskbenen och lämnat kvar hälften av fiskskrovet på tallriken, när jag ätit fisk tillsammans med mina tanzaniska vänner, har de lämnat några enstaka ben och av huvudet har så gott som inget funnits kvar.

Men i Europa har kritiker och publik rosat filmen *Darwins mardröm*, där fiskexporten från Mwanza till Europa sägs bidra till svält i Tanzania. Och medan de fina filéerna exporteras tvingas tanzanierna äta fiskhuvuden!

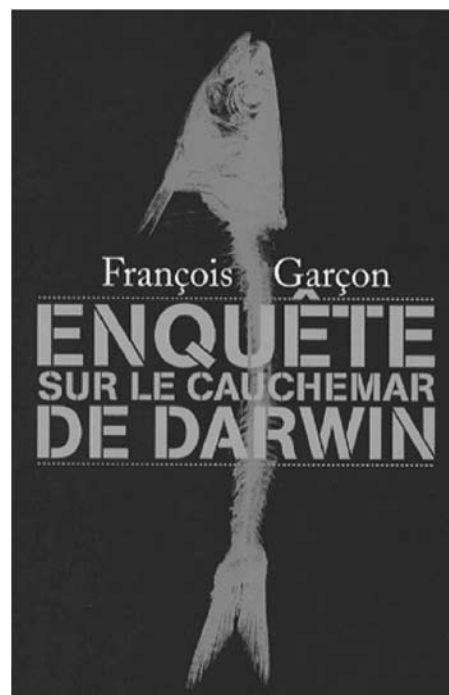
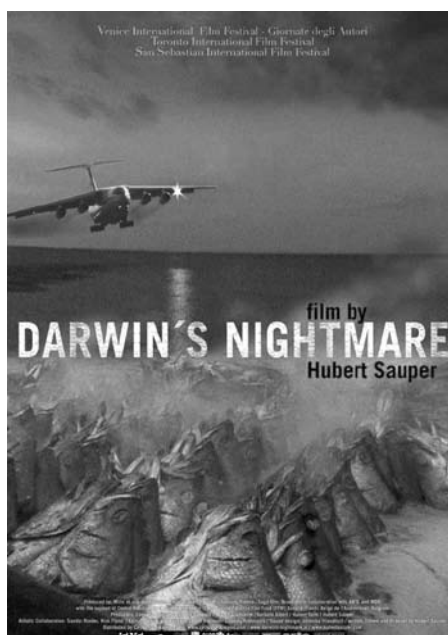
"Mottagandet av *Darwins mardröm* bör inte negligeras av dem som i framtiden forskar om det intellektuella livet i Frankrike under 2000-talet", skriver François Garçon, i den motbok - *Enquête sur le cauchemar de Darwin* (Undersökning av Darwins mardröm) - till filmen som kommit ut.

"En skicklig illusionist, med ett framträdande som en luthersk präst, ödmjuk och återhållsam, har till hundratusentals skeptiker sålt en välhängd men alltför kryddad produkt. Många har omvänts till troende, en förvandling som förvånar i detta gamla sekulariserade land som proklamerar en militant agnosticism och som hånskrattar åt denna världs bigotterier."

Även i Sverige svalde journalister och kritiker den välhängda steken utan betänkligheter. De få som försökte ifrågasätta manipulationerna i filmen dränktes i hyllningskörerna.

I Frankrike ledde dock filmen till att flera journalister reste till Mwanza för att på plats göra intervjuer med de inblandade och se om det helvete på jorden som skildras i filmen existerar i verkligheten.

En av journalisterna skriver: "Man landar i Mwanza helt impregnerad av filmens bilder av undergången. Och vad finner man? En stad med 300 000 invånare, rondeller prydda med blommor, gedigna hus och till och med vackra villor."

Utgiven av Flammarion, 2006,
ISBN: 978-2-0821-0579-8

Garçon, historiker och författare till flera verk om filmhistoria, dissekerar och bemöter med fakta alla de förvanskningar av verkligheten som filmaren Hubert Sauper gör sig skyldig till i namn av solidaritet med världens fattiga - några frågor:

- Bidrar fiskexporten till Europa till svält runt Viktoriasjön?
- Är det plast från fiskförpackningar gatubarnen sniffar?
- Är det dåliga arbetsvillkor på fiskfabriken?
- Används avfallet till människoföda?
- Finns det några som helst bevis för att flygplanen med fisk kommer till Tanzania med vapen?

Garçon frågar sig också hur det kommer sig att filmen tagits emot så seriöst. Reaktionerna visar, menar han, hur litet folk i Europa vet om länderna i Afrika.

Angola, Sierra Leone, Rwanda, Tanzania - alla länder dras över en kam - det är

ju Afrika och där vet ju alla hur det är! Och det kan inte bara bero på okunnighet och ointresse för dessa länder, utan måste även hänföras till en nedlåtande inställning. Hur kommer det sig annars att synpunkterna som Lake Victoria Fisheries Organization tillställde Sauper och som distribuerades till större delen av fransk massmedia inte rönt något intresse alls?

Tyvärr finns boken bara på franska. Däremot kan man på www.mwanza.interviews.com höra intervjuer som gjorts i Mwanza med flera av de medverkande i filmen. (Intervjuerna är på engelska och man får betala en slant för att lyssna).

Karin Zetterqvist

I Habari nr 3/05 anmälde Fredrik Gladh filmen. Den har bland annat gjort att man är mycket misstänksam och kritiskt mot filmare i Mwanza.

www.tupo.se

**Konsulter för
internationella uppdrag
och utvärderingar**

Semester på Zanzibar?

Boka in

Nya Paje Ndambe

tel +255 747 863421

sms +255 748 453 232

e-post booking@ndame.info

www.ndame.info

www.watatu.com

Kangor, Vitenge

Bärsjalar

Böcker om afrikansk textil

Karibu!

Tidningskrönikan:

Afrika har inte glömt det koloniala förtrycket

Synen på Mugabe skiljer sig från den i Europa. När Mugabe för något år sedan kom till ett möte i Dar reste sig publiken och hyllade honom. I den aktuella debatten om han skall tillåtas närvara vid EU/Afrika-mötet i Portugal är hans närvarosjälvklar från afrikansk utgångspunkt. Kommentaren (3/10) visar att det koloniala förtrycket inte är glömt.

I våras protesterade advokater mot förslaget att inrätta muslimska domstolar för familjerätt, vilket skulle innebära ett steg tillbaka för muslimska kvinnor. Företrädare för kristna kyrkor protesterade också. Sedan har det varit relativt tyst tills ordföranden för Democratic Party pastor Mkitila gick till våldsamt angrepp mot tanken på en islamsk domstol, så våldsamt att han drog på sig en fatwa bland muslimerna och arresterades för uppviglande uttalanden. En viktig fråga riskerar att schabblas bort av en alltför hetlevrad och högröstad politiker.

Statsråd och ledande politiker i regeringspartiet CCM som reser ut för att förklara regeringens politik möts av burop och häcklare. Jag erinrar mig en historia om gamle Tage Erlander som tog det mesta med en nypa salt – även goda opinionssiffror. Vid det här tillfället var siffrorna ovanligt gynnsamma för regeringen. Erlander visade ingen entusiasm utan muttrade: Det kan lätt ändras. Vi behöver bara skicka ut statsråden på en talarturné.

- Oloph

September

6/9 Lowassa: Straffa de försumliga. Premiärminister Edward Lowassa beordrade myndigheterna i Tundurudistriktet att arresteras och dra inför rätta de medborgare som försummat att bidra till att bygga mellanstadieskolor. Han förklarade vid ett möte att föräldrar som kan skulle ge pengar och de som inte kan skulle ställa upp med arbete vid byggena: "Tiden är inne för er att betona utbildningen av era barn. Jag kommer från efterblivna områden i Monduli men där finns en mellanstadieskola i varje valdistrikt, varför inte också i Tunduru?" (*HabariLeo, Majira*)

Parlamentariker fast för korruption. Två parlamentariker och ytterligare tio partifunktionärer ställdes i går inför rätta åtalade för korruption. De åklagade förklarade sig icke skyldiga och släpptes mot borgen. Samtidigt sammanträdde regeringspartiet CCMs centralkommitté i huvudstaden Dodoma för att bestämma vilka åtgärder partiet ämnar vidta mot intern korruption. (*HabariLeo m fl*)

8/9 Lowassa hotar med avsked. Premiärminister Edward Lowassa fick vid ett möte veta att ordföranden i Serengetis distriktsfullmäktige, John Ng'oina, hade snott åt sig land som sedan 1974 tillhört en kvinna i byn. Lowassa uppmanade ordföranden att förklara sig. Denne hävdade att området, som skall användas för en privat skola, hade tilldelats av den kommitté som skötte sådana frågor. Lowassa beordrade nu Ng'oina att inom sju dagar ge kvinnan ett annat område. (*Majira, HabariLeo, Mtanzania, Tanzania Daima*)

9/9 Fullmäktigeledamöter i muthärva. Antikorruptionsbyrån har i Mwanza gripit fem ledande politiker i regeringspartiet CCM. Fyra är fullmäktigeledamöter och en är sekreterare i distriktet.

De anklagas för att ha betalat partimedlemmar för att rösta för en speciell kandidat. (*Tanzania Daima, Majira, Mwananchi, Nipashe*)

Oppositionen kritiserar kontrakt. Unga medlemmar i alliansen av fyra oppositionspartier kritiserar i ett gemensamt uttalande ministern för samhällsfrågor, Ku-ingunge Ngombale, för att vilseleda allmänheten. Kritiken gäller bland annat president Kikwetes löften om en översyn av stora kontrakt med utländska företag vilken inte skett. (*Mtanzania m fl*)

Stenar mot distriktschef. Distrikts-kommissionären Colonel Massawe i stadsdelen Kinondoni i Dar es Salaam angreps av stenkastare när han vid ett möte sökte förklara regeringens hållning i en marktvist, Kravallpolis ingrep och satte honom i säkerhet. I Kasuludistriktet protesterade bybor mot att lokala tjänstemän tvingat dem att bidra till reparation av en gymnasieskola. De som inte betalade hade arresterats. (*Majira m fl*)

Minister i lurendrejeri. Kommissionen för mänskliga rättigheter har öppnat ett kontor i Zanzibar och det första ärende man fått rör ministern för vatten, arbete, energi och land, Mansour Himid. Han anklagas för att ha lagt beslag på en strandtomt som tillhör den 80-årige Abdullah Ahmed Sharif. (*Tanzania Daima*)

Premiärminister Lowassa under ett besök i New Zealand

14/9 CCM-ledare fast för mutor. Chefen för den regionala antikorruptionsbyrån i Shinyanga, Hamza Mwenda meddelar att man arresterat fyra CCM-ledare i Bukombe-distriktet när de delade ut mutor på partiexpeditionen. De togs på bar gärning när de distribuerade ut 10 000 Tsh var till väljare. (*Majira m fl*)

22/9 410 bussar i strejk. 410 bussar togs ur trafik i protest mot att myndigheterna fastställt biljettpriser utan att samråda med bussägarnas organisationer. (*Mwananchi, Tanzania Daima*)

Berusad riskerar ett års fängelse. Polisen har arresterat Said Ali Abdallah anklagad för att ha varit berusad under Ramadhan, vilket är ett brott. Om han befins skyldig riskerar han ett år i fängelse då en person som hittats berusad under denna månad kan sitta fängslad till nästa Ramadhan, förklarar en polisman. (*Majira*)

23/9 Obligatoriska gåvor till skolbyggen. Dar es Salaams Regional Commissioner Abbas Kandoro förklarar att pengar skall samlas in för gymnasier för över 25 000 elever. Lärare och annan personal får sina löner sänkta med fem procent medan husägare, affärsmän bidrar på liknande sätt. Två indrivare har utsetts och Kandoro gjorde klart att gåvorna var obligatoriska, inte frivilliga. (*Nipashe, HabariLeo, Majira, Mwananchi*)

25/9 Givarländer kräver besked. Anklagelserna från oppositionen om mutor på hög nivå har lett till att alltför givarländer kräver full redovisning. Till dessa hör EU, Tyskland och Holland. (*Mwananchi*)

Korrupta affärsmän blir politiker. En del affärsmän blir politiker för att berika sig förklarar direktören i Mediekvinnors organisation Tamwa, Ananilea Nkya. Politiskt ledarskap har blivit ett investeringsobjekt. Nkya kritiserade också de politiska partierna för att inte ge kvinnor politiska poster. (*Nipashe*)

26/9 Regeringen möter givarna. Regeringen förklarar att man redan möter EU och andra biståndsgivare för att redovisa sin syn på oppositionens anklagelser om mutor på hög nivå. "Vi möts regelbundet och diskuterar öppet och ärligt alla slags frågor" förklarar finansminister Zakia Meghji. (*Mwananchi*)

Kandoro backar. En del lärare hotar att stämma Abass Kandoro om han minskar deras löner för att skaffa medel att bygga skolor. Kandoro förklarar att han aldrig har beordrat obligatoriska bidrag men att det råder enighet om detta bland folk. Han förklarar att arbetsgivarna kan göra löneavdrag endast efter diskussion med de anställda.

Fastade inte - fick två månader. Saleh Suleiman (36) från Mwera i Zanzibar dömdes till två månaders fängelse för att ha varit berusad under Ramadhan. Åklagaren krävde ett avskräckande straff som varning för andra. Domstolen utdömde 60 000 Tsh i böter eller två månaders fängelse. Han kunde inte betala och fängslades. Inför Ramadhan uppmanade president Karume alla människor, muslimer och icke-muslimer att "respektera den heliga månaden". (*HabariLeo*)

27/9 Ökad insyn i utvecklingsprojekt. Finansminister Zakia Meghji fördömer förskingring av allmänna medel, vilket hindrar utvecklingsplaner. Givarna anser att brist på information leder till beskyllningar om mygel. Regeringen har tagit till sig synpunkterna. (*Majira, Mwananchi*)

28/9 Poliser anklagas för stöld. Polischefen anklagas för att skydda sex poliser som påstås ha stulit 13.3 miljoner Tsh från en jordbrukare, Ramadhan Mohammed Vuai. Denne förklarar för pressen att han hade pengarna i en väska på sin scooter som stod parkerad utanför bostaden. Polisen frågade honom varför han färdats utan hjälm och tog scootern till polissta-

tionen. Vuai tog sig till stationen för att få tillbaka sina pengar men fann väskan uppbrotten och pengarna borta. Han kontaktade Police Commissioner Khalid Nuizani men ingenting hände. (*Tanzania Daima, Majira*)

30/9 Kikwete undvek frågor i USA. President Kikwetes praxis att möta tanzanier och svara på frågor när han reser utomlands bröts när han nyligen besökte USA. Hans möte med landsmän inställdes därför att de frågor som ställdes i förhand var "besvärande och odiplomatiska". Enligt bloggen Jambo internet gällde frågorna avstängningen av oppositionens parlamentsledamot Zitto Kabwe och kontraktet med gruvföretaget Buzwagi. (*Tanzania Daima*)

Oktober

1/10 Präst kritiserar växande klyftor. De flesta människorna i landet lider av svår fattigdom medan några få i höga positioner fortsätter att samla på rikedomar, förklarade den katolske prästen Baptiste Mapunda. Han sade att fattigdom är ett resultat av brist på insyn, brist på gott ledarskap och regeringens oförmåga att hantera naturresurserna. Det är hög tid att människor blir medvetna och stoppar de få som använder medborgarna som språngbräda i klättringen mot toppen. Han citerade Bibeln och profeten Amos som uppmanade människorna att resa sig mot rika och ledare som förtrycker människor i stället för att tjäna dem. (*KuliKoni*)

3/10 Världsbanken väntar på rapport om BoT. Vicepresidenten i Världsbanken (Afrika) Obiagel Ezekwesili förklarar att när utredningen om de påstådda mutorna i Bank of Tanzania är klar bör den publiceras. Anklagelserna kunde ha undvikits om banken varit transparent i sin verksamhet och redovisning. (*Nipashe m ft*)

Afrika sluter upp bakom Mugabe. Utrikesminister Bernard Membe förklarade i

New York att Tanzania kommer att förena sig med Zambia och andra afrikanska länder och bojkotta det EU-afrikanska mötet om president Mugabe inte inbjuds. I en bitsk ledarkommentar erinrar Mtanzania om Englands och USA:s dåvarande motstånd mot sanktioner riktade mot de vita rasistregimerna i Afrika. I dag står samma regeringar i spetsen för en kampanj där man smutskastar Mugabe och påstår att han är en usel diktator som bryter mot mänskliga rättigheter när han kräver tillbaka land från vita bosättare. Vi i Tanzania måste stå bakom SADC och förklara för "Bushar" och "Brownar" att den tid är förbi då man kunde söndra och härska i Afrika. Vi kommer inte att acceptera ytterligare en Berlinkonferens (då Afrika delades mellan stormakterna 1884-85). (Ledarkommentar i *Mtanzania*)

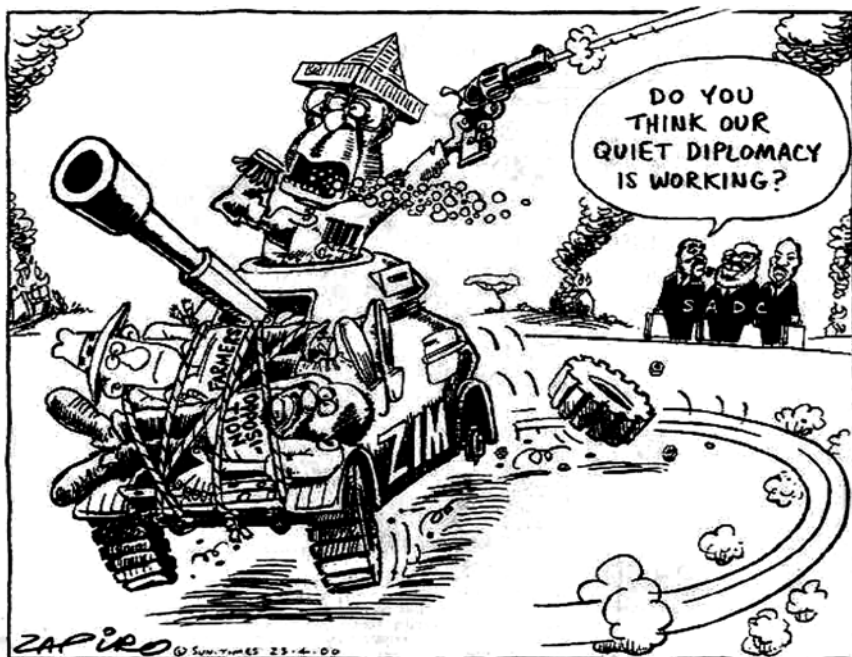
4/10 Skammens lista till USA. Skammens lista som namnger elva pampar inblandade i stora finansiella luredrejerier har tagit en ny vändning i och med att listans upphovsman, parlamentsledamot dr Wilbroad Slaa överlämnat namnen till kongressen i Washington. Slaa är generalsekreterare i oppositionspartiet Chadema. Hans besök i USA ordnas av en religiös organisation. (*Mwananchi*)

5/10 Ministrar på turné häcklas. En rad ministrar på turné i landet har mötts av arga mötesdeltagare och häcklare. Jordbruksminister Stephen Wassira häcklades i Mbeya, vice säkerhetsministern Mohammed Aboud drog på sig häcklare i Mpanda när han hävdade att livet inte blivit svårare för vanliga människor och ministern för infrastruktur uppmanades att rentvå sig från oppositionens mutanklagelser. Wassiras situation blev inte bättre när han bad journalisterna att "skriva snällt" och gav dem 10 000 Tsh var. (*Tanzania Daima, Mwananchi*)

6/10 Malariamedicin till överpris. Distriktskommissionären i Maswadistrikttet James Yamungu har förbjudit att anti-malariamedicinen ALU säljs till uppblåsta priser. En del apotek har ökat priset från 300 Tsh till 15 000 vilket gör det svårt för fattiga människor att köpa den. Alla apotek kommer att granskas och skojarna skall straffas. ALU är subventionerat av regeringen med hjälp av Bill Clinton Foundation. (*Mwananchi, Nipashe*)

7/10 Diplomater bör följa protokollet. Ett par tidningar tar i ledarkommentarer upp det faktum att utländska diplomater inte följer protokollet, d v s ger synpunkter direkt till medierna. Vi stöder utrikesminister Bernard Membe som kallat till sig ambassadörer för att stoppa dem från att kasta ur sig sina åsikter offentligt. (*HabariLeo, Nipashe*)

9/10 Gratis läsk för hivtest. Hundratals ungdomar i Mbeya ställde frivilligt upp för en hivtest sedan de lovats gratis läske-

dryck. Över 30 000 personer beräknas komma till 24 centraler. (*Nipashe m fl*)

10/10 Valutafonden: Hejda utgifterna. Vice verkställande direktören för Internationella valutafonden, Roger Nord, förklarade vid en presskonferens att regeringen måste intensifiera kampen mot korruptionen. Den måste också hejda de oproportionerliga utgifterna även om man kan notera ekonomisk tillväxt och en växande valutareserv. Inflationen har ökat från 5 procent i juni till 9 procent nu. Regeringen har beskyllts för slöseri, bl a talrika utlandsresor. (*Mwananchi, Nipashe, Majira*)

11/10 Dr Slaa beskylld för ärekränkning. Ministern för energi och mineraler, Nazir Karamagi, krävde att parlamentsledamoten, dr Wilbroad Slaa i oppositionspartiet Chadema och partiadvokaten Tindu Lissu inom två dagar skulle be om ursäkt och betala 10 miljarder Tsh för ärekränkning. Ingen ursäkt kom och inga pengar. Dr Slaa väntar nu på att möta Karamagi i rätten. (*Mwananchi*)

Svårt att stoppa mygel. Ministern för naturresurser och turism, professor Jumanne Maghembe medger svårigheter att stoppa korruption och vanskötsel i departementet, särskilt avdelningen för skog. Timmerhandlare och skogshuggare orsakar genom smuggling skattebortfall på miljarder. "Jag vet inte riktigt vad man kan göra då smugglarna är mycket rävakiga och opålitliga. (*Rai*)

13/10 Studenter får spöstraff. Lärare vid ett gymnasium i Misenyi i Kageraregionen slog fyra elever med sex slag innan de gick in i klassrummet för slutlig examen. Rektor Gambalela Paul bekräftar pryglarna men förklarar att den utdelades för skolk. Föräldrar hävdar också att elever i de lägre klasserna tvingas delta i privat undervisning. För denna betalar de 100 Tsh per dag eller får tre slag. Den regionala utbildningschefen Florian Kimolo säger att om utgifterna är sanna strider de mot bestämmelserna om kroppssaga. (*Tanzania Daima*)

15/10 Gruvbolagengranskas. Regeringen har äntligen beslutat att granska inkomster och utgifter hos landets alla gruvbolag. Källor i departementet för energi- och mineral förklarar att syftet är att exakt fastslå vinster och förluster hos bolagen och undvika felaktiga deklarationer och skatteflykt. (*Mwananchi*)

Partikongress korruptionsgranskas. Antikorruptionsbyrån förklarar sig beredd att håll uppsikt över regeringspartiet CCM:s kommande kongress då partiets ledare skall väljas. Byråns regionalchef i huvudstaden Dodoma förklarar att han redan utsett medarbetare som skall bevaka mötet och se till att inte ojusta metoder och korruption förekommer. (*Mwananchi*)

16/10 Regeringen dömd till skadestånd Högsta domstolen i Mwanza har beordrat

regeringen att betala 14,7 miljarder Tsh till Mansoor Oil Industries Limited i Mwanza för olaglig rivning av dess benstation vid Makongoro road. Bolaget stämde arbetsminister John Magufuli och ytterligare två statsråd som delaktiga i rivningsbeslutet. Bolaget hade lagenlig rätt att driva verksamhet på området. Detta kunde upphävas endast av presidenten, inte någon minister. (*Mwananchi*)

17/10 Ännu en skammens lista. Alliansen av fyra oppositionspartier förklarade vid en presskonferens att man kommer att publicera ytterligare en lista över tungviktare som är involverade i korruption. Alliansen säger också att den inte har något förtroende för antikorruptionsbyrån som man anser manipulerad av regeringen. (*Nipashe, Mtanzania*)

Fond för undersökande journalistik. Schweiz och ytterligare ett antal givare donerar medel för att nästa år starta Tanzania Media Fund (TMF) Fondens rådgivare, Sarah Furrer, förklarar att man kommer att uppmuntra journalister och medier genom att finansiera undersökande journalistik. Det skulle göra journalisterna mindre beroende av politiker. Samtidigt har Tanzania Media Council fått 6,1 miljarder Tsh från Sverige, Danmark, Norge och Schweiz. (*Tanzania Daima, Majira*)

20/10 Utpressningshärva på sjukhus. Människor i Singida klagar över en utpressningshärva på de regionala sjukhusen. Vid ett offentligt möte med Antikorruptionsbyrån uppträdde en rad vittnen. Hassan Hussein hävdade att mutor krävs på alla nivåer från receptionen till förlösningssavdelningar till laboratorier. Även en del läkare kräver mutor. På förlösningen måste en blivande mamma betala för sängen eller hänvisas att sova på golvet. Hon får också betala sprutor och handskar, detta trots att regeringen förklarat att mödrar inte behöver betala. Men patienter från avlägsna områden känner inte till detta. (*KuliKoni*)

21/10 Soldater rånar bar. En grupp på mer än tjugo uniformerade soldater i Tanzanias armé anföll en bar i Sakina i när-

heten av Arusha och började misshandla gästerna. Under tumultet dödades en kvinnlig bartender. Soldaterna stängde dörrarna och tog för sig av ölet. Efter att ha druckit en anseelig mängd började man slå gästerna med bälten, kofötter och klubbor och rana dem på pengar och mobiler. De hävdade att en av deras kamrater hade rånats på sina tillhörigheter. Vittnen förklarar att soldaterna som ännu inte identifierats kom från en barack i närheten. (*Majira*)

22/10 Hivstestare bortkörda. Tjänstemän som sköter frivilliga hiv/aidstester och rådgivning i Tangadistriktet blev nära nog stenade av bybor. Man anlände till byn, satte upp ett tält och var redo att testa när byborna plötsligt blev fientligt inställda. Byns ordförande hävdade att han inte fått någon skriftlig information och bad teamet att avlägsna sig. Vid hans sida fanns bybor med stenar i händerna. Teamet måste ge sig av för att undvika en attack. Distriktskommisionären, dr Ibrahim Msengi säger att regeringen skall vidta åtgärder mot ordföranden som saboterat en nationell kampanj. (*Tanzania Daima*)

24/10 Inga utlännningar i turistnäringen. Utlännningar får i framtiden inte driva företag i turistnäringen. Enligt förslaget till ny turistlag som snart tas i parlamentet inkluderar förbudet bergsklättring, lokala safaris, guidning mm. Lagen kommer också att hindra bergsklättring till toppen av Kilimanjaro från Kenya. Den kommer också att förbjuda fotografering som "förnedrat lokala kulturer och traditioner". Skyldiga kan straffas med böter på minst 10 miljoner eller 10 års fängelse eller både och. (*HabariLeo*)

DP vill stoppa CCM. Ordföranden i Democratic Party (DP) pastor Christopher Mtikila förklarade vid ett möte att han vill att regeringspartiet CCM avregistreras som politiskt parti därför att det har överträtt konstitutionen. Han hävdar att CCM har brutit mot paragraferna 13 och 20 genom att i sitt manifest ge möjlighet att införa en islamisk (Kadhi) domstol. Mtikila gjorde uttalandet en dag efter att en del

President Kikwete under ett besök i Sudan 2006 - tas emot av president Omar el Bashir

muslimer begärt att han ber om ursäkt för att han kallat Islam en terroristreligion. Pastorn som också leder Full Salvation Church kräver att domstol stoppar regeringen från att upprätta en Kadidomstol. (*Mtanzania, Tanzania Daima*)

27/10 Regeringsbilar kör för fort. Chaufförer som kör ministrar och andra ledare klagar över att de ofta får skulden vid bilolyckor. De klagar över snäva scheman och krav från cheferna att köra fortare. En brukar säga: "Kan du inte se hastighetsmätaren? De vita var inga dånar när de tillät upp till 180 km." Ibland lämnar ett statsråd huvudstaden Dodoma kl 9 för att vara i Dar es Salaam kl 12 vilket normalt är en tur på sex timmar. Artikeln slutar med en uppräknin av de fem ministrar och en parlamentsledamot som på senare tid omkommit eller skadats svårt i trafikolyckor, (*Mtanzania, Mwananchi*)

Affärsman hotar journalister. Polisen i Arusha söker en prominent affärsman, Samson Laizer, som hotat döda två journalister som arbetar för Kanal tio. De bevakade ett rättsfall där Laizer åtalas för inbrott. Han har även varnat reportrar för This Day och KuliKoni att bevaka rättegången. (*Mwananchi*)

29/10 CCM kritiseras i bok Tre prominenta medlemmar av regeringspartiet har publicerat en bok som är kritiskt mot det sätt på vilket partiet styrs. Den är på 118 sidor och har titeln CCM and the future of the country. Bland författarna finns journalisten Makwaiya Kuhenga, sonen till Julius Nyerere, Madaraka Nyerere och chefen för Nyerere Foundation, Joseph Butiku. (*Mwananchi*)

Fatwa mot Mtikila. Pastor Christopher Mtikila förklarar att den muslimska Kalidomstolen redan tycks fungera då Sheikh Ponda Issa Ponda i moskén i Mtambani deklarerat att Mtikila är en otrogen som förtjänar att halshuggas. Mtikila, som också är ordförande i oppositionspartiet Democratic Party förklarade vid en presskonferens i sitt hem att tre av hans medlemmar besökte moskén den 26 oktober och informerade honom om dödsdomen. "Domstolen finns ännu inte men redan sänder moskéer och radiostationer ut dödsdomen. Vad kommer att hända när domstolen formellt är inrättad?" På frågan om vem som låg bakom hans kampanj förklarade han att han inte användes av någon gruppering. Men han medgav att han som gåva hade fått en Mercedes Benz. (*Mwananchi, Tanzania Daima*)

30/10 Givarländerna börjar tveka. För första gången på senare år har givarländerna deklarerat att deras tilltro till president Kikwetes regering tynar. Signalen kommer från 14 givare som begär att regeringen omgående svarar hur bidragen används. Det något ovanliga uttalandet kom från British High Commissioner,

Philip Parham. Han bad finansminister Zakia Meghji om ursäkt för sin franka och öppna kritik med tillägget att större åtaganden från givarländerna måste mötas med större engagemang från regeringen. I något som tycktes vara en replik på Parhams inlägg svarade sekreteraren i ministeriet för jordbruk m Peniel Lyimo att givarnas villkorande kan bli ett hinder då det ser ut som om givarna styr landet. Lyimo förklarade senare att systemet att sätta upp villkor för biståndet är föråldrat och borde ha avvisats direkt av finansminister Meghji. (*Tanzania Daima, KuliKoni, Nipashe, Majira*)

31/10 Kristna präster tar strid mot islamsk domstol. Präster i pingstkyrkan har bildat en kommitté som skall samarbeta med andra kyrkor i kampen mot en islamsk domstol. De kommer också att försvara pastor Christopher Mtikila som blivit hotad till livet av en del muslimer. Vid ett invigningsmöte i pingstkyrkan i Kinondoni i Dar es Salaam anmälde sig ett antal präster. Mtikila förklarade att etablerande av islamsk domstol är liktydigt med att landet blir en islamisk stat. Kommittén skall resa landet runt och propagera mot domstolen. (*KuliKoni*)

Inga särskilda villkor ställdes. Englands High Commissioner Philip Parham förnekar att biståndsländerna har ställt särskilda villkor. Granskningen har utfallit så bra att det är möjligt att biståndet kommer att öka. (*HabariLeo*)

November

1/11 Kikwete kritisk till partivalen. Kikwete skulle vilja ändra systemet att välja ledningen till partiet. Han har retat sig på att kandidaterna reser ut i byarna och söker stöd hos kongressdelegater. Det sker under stor gästfrihet och ersättningar pungas ut av kandidaterna. Antikorrupsionsbyrån har ingen möjlighet att ingripa mot alla skurkar. (*Rai*)

2/11 Parlamentsledamot åtalad för bestickning. Parlamentsledamoten för regeringspartiet CCM Gosbert Blandes och hans sekreterare Twaha Kifurebe ställdes inför rätta för att ha givit mutor på 52 000 Tsh till delegater vid partiets distriktskonferens. De förklarade sig oskyldiga och släpptes mot borgen. Fallet kommer upp i domstolen i december. (*Tanzania Daima, Majira*)

5/11 Polisen arresterar Mtikila. Som ett resultat av de brev pastor Christopher Mtikila skrev till premiärminister Edward Lowassa arresterades han och förhördes. I brevet hävdas att Lowassa och Kikwete i strid med konventionen försöker förvandla Tanzania till en islamisk stat genom att acceptera shariadomstolar. (*Mtanzania m fl*)

6/11 Mtikila anklagad för uppvigling. Ordföranden i Democratic Party, pastor Christopher Mtikila ställdes i går inför rätta i Dar es Salaam anklagad för uppvig-

lande uttalanden. Han anklagas för att ha framställt president Kikwete som terrorist och premiärminister som en förrädare som hjälper Kikwete att ge bort landet genom att ropa på en Kadhi (Sharia) domstol. Mtikila förnekade anklagelserna och släpptes mot borgen på en miljon shillings, (*Majira m fl*)

7/11 Muslimer stämmer Mtikila Muslimer deklarerar att de har för avsikt att stämma pastor Christopher Mtikila för att ha kränkt dem och deras religion. Han anklagas också för att använda sitt politiska parti för att attackera islam. Samtidigt krävde muslimska ledare ett stopp i förbindelserna med Vatikanen med motiveringen att Vatikanens ambassad finns i landet endast för de kristna. (*Mwananchi, Tanzania Daima*)

16/11 452 bybor hotas med arrest. Distriktskommissionären i Chato, Said Mkumbo, har beordrat att 452 bybor skall arresteras för uteblivna bidrag till skolbyggen. Arbetet har stoppats sedan byborna vägrat skänka de 10 000 Tsh som man enats om. Byborna anser att summan är för hög, de har mycket låga inkomster. (*Mtanzania, Nipashe*)

Hundra pampar i förhör. Över 100 äldre ledare däribland ministrar och viceministrar granskas av antikorrupsionsbyrån. De tillfrågas om sina tillgångar och hur de anskaffats. Byrån säger att man har nära samarbete med människor som vill bidra med information. Chefen för en forskningsgrupp, dr Brian Cooksey, är skeptisk till vad slutresultatet kan bli: "Varje år undersöks 9 000 personer. 100 dras inför rätta och hälften av dessa förklaras icke skyldiga." (*Mwananchi*)

21/11 Tillväxten gynnar inga fattiga. Många människor är bekymrade över att det nationella programmet för ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning inte gagnar de fattiga utan i stället berikar de redan rika. Dessa åsikter uttrycktes vid ett möte med paneringsministeriet. Regeringen tycks sakna politisk vilja att bekämpa fattigdomen, hette det. Professor Joseph Semboja från ett forskningsinstitut sade att det är sant att ekonomin växer, Men det är eliten som har hoppat på bonuståget medan de fattiga lämnats efter ute i kylan. (*KuliKoni*)

Pastor Mtikila – inte så godmodig som han ser ut

Guldgrävare –

om guldgrävarsamhällen i Amazonas, Afrika och Asien

Arne Jernelöv är professor i miljöbiokemi. Han har arbetet för flera FN-organisationer och varit chef för International Institute for Applied Systems Analysis i Wien. Under fyra årtionden har hans varit på platser där stora kvicksilverkatastrofer inträffat: Japan, Irak, Kina.

Guldgrävarläger har han besökt världen över i många omgångar på internationell miljö- och vetenskapsorganisationers uppdrag sedan 80-talet. Han är en av dem som internationella organisationer tillkallade när guldgrävare i u-länder bytte vaskpanna mot kvicksilverbädd.

Tekniken att utvinna guld med hjälp av kvicksilver är i och för sig inte ny, redan romare och conquistadorer utnyttjade den. Men under åttitalet spreds tekniken snabbt till befolkningen i u-länder med resultat av stora utsläpp i tropiska miljöer och många kvicksilverförgiftade människor. Traditionell småskalig guldvaskning lämpar sig bäst för att få fram guldklimpar men nuvarande fyndigheter består mest av mycket små partiklar ”gulddamm” och då blir utbytet dåligt. Industriellt använder man sig av cyanider som är mycket giftiga akut och kan därför inte användas småskaligt under primitiva förhållanden.

Amalgamering med hjälp av kvicksilver är enkelt och ger bra utbyte. Kvicksilverförgiftning som ofta blir följden för de som arbetar med detta kommer smygande med diffusa symtom efter flera års exponering.

Problemen uppmärksammades först i Amazonas med extremt höga kvicksilverhalter i rovfiskar som piraya. Urbefolkningen som äter mycket fisk drabbades hårt medan de ”utsocknes” säsongarbetande guldgrävare huvudsakligen fick i sig kvicksilverångor vid utvinningen, främst vid den så kallade kokningen när kvicksilvret ångas bort från det ”grå gruset”.

I slutet på 80-talet hade den nygamla tekniken spritt sig till Afrika. Där rådde andra förhållanden, guldfyndigheterna finns ofta i torra miljöer varför föreningar av vattendrag inte blev så kraftiga. I inlandet äter folk lite fisk och den fisk man äter är huvudsakligen växtätare, framför allt tilapia. Här var det framförallt i början, nästan bara kvinnor som arbetade med guldgrävning, att gräva och bearbeta jorden är ju traditionellt ett kvinnogöra i Afrika. I början ”kokades” inte heller i guldgrävarlägren utan det gjordes ”centralt” av specialister som slog vakt om sin kunskap.

Om detta har Jernelöv skrivit en bok. Där finns ett förord med bakgrund och ett avslutande kapitel om kvicksilverförgiftning och miljöpåverkan. Huvuddelen av boken upptas av besök i guldgrävarläger, främst intervjuer med guldgrävare.

Första besöket i Tanzania är till ett läger några timmars resa sydväst om Mwanza.

Då fanns enbart kvinnor i lägret, det var lugnast så tyckte kvinnorna. Dock var man missnöjd med de manliga kurirer och uppköpare som kom och hämtade guld för ”kokning” i Mwanza, dvs det tillsammans med kvicksilver ansamlade guld, ”grått grus”. De få guldklimpar man hittade behöll man ofta en lämplig del av själva.

Vid besök i samma läger några år senare hade lägret vuxit ut kraftigt och även män etablerat sig där och kunskapen om ”kokning” var mera spridd.

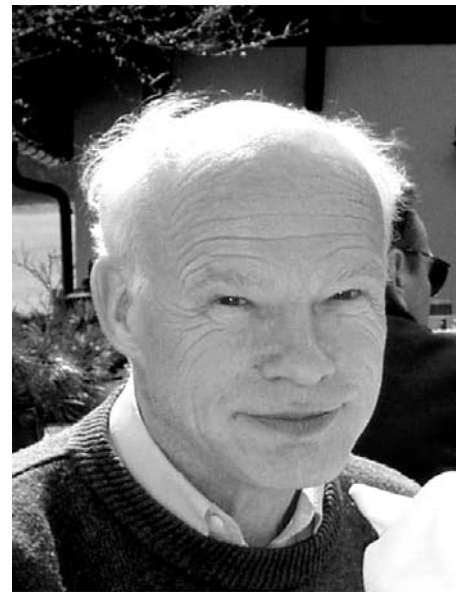
Det sista besöket var efter att ett kommersiellt gruvföretag tagit över fyndigheten och evakuerat de mer eller mindre illegala småskaliga guldgrävare. I samband med det blev det kaos i lägret och många människor omkom. Det blev en hel del uppmärksamhet i media och ryktespridning om det hela. Det är även i övrigt vanligt med dödsfall i den här verksamheten som bedrivs utanför de flesta regelverk. Exempelvis att dåligt säkrade schakt rasar igen och människor blir begravda. Fylla, våld, stölder och rån är inte ovanligt och lägren drar till sig prostituerade varför de även utgör smitthärdar för aids.

Vi får ta del av många människooden, både märkliga och tragiska. Det är ett hårt och farligt slit och de som lyckas få ihop ett kapital och etablera sig är få. Skulle det ha återberättats av en mera dramatiskt lagd journalist skulle det ha blivit fantastiska historier. Jernelöv berättar lugnt och metodiskt som det kan förväntas av en forskare. Boken rekommenderas varmt till den som vill lära sig om en främmande hård värld som många inte vet mycket om. I Tanzania som jag har erfarenhet av, är det inte helt lätt att hitta till de mer eller mindre illegala guldgrävarlägren och människorna som finns där är i allmänhet inte särskilt angelägna om uppmärksamhet.

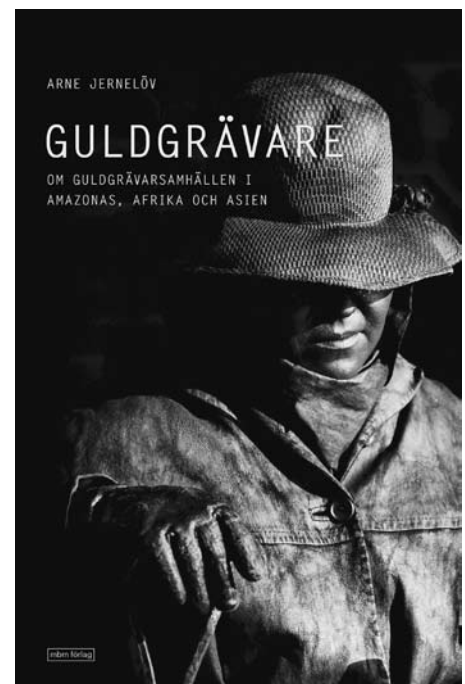
Journalister i Tanzania är väldigt inriktade på vad som händer i städer och tar sig sällan ut långt från städerna.

Lars Asker

På annan plats i Habari ges ett längre smakprov ur boken om Rwandakvinnan Bupe.

Författaren. Foto Muki Jernelöv

Guldgrävare – om guldgrävarsamhällen i Amazonas, Afrika och Asien

Författare: Arne Jernelöv

MBM Förlag, Stockholm 2006

ISBN 10: 91-973725-95

ISBN 13: 978-91-973725-96

Bupe överlevde folkmordets Rwanda

Ur boken "Guldgrävar: om guldgrävarsamhällen i Amazonas, Afrika och Asien" av Arne Jernelöv kommer här ett utdrag om en flyktingkvinns öde. Det är tre avsnitt med flera års mellanrum, det första från ett guldgrävarläger några timmars resa sydväst om Mwanza . Läs mer om boken på annat ställe i Habari.

Bupe ser lite annorlunda ut än de andra kvinnorna. Hon är ljusare i hyn och slankare utan att vara smal. Hon kommer också långt bortifrån, från Rwanda. Hon är tutsi och pratar ett annat språk än majoriteten i lägret, men hon kan kommunicera med många av de andra kvinnorna på swahili. Hon är också romersk katolik.

Bupe är i lägret för att hon flytt. Hon bodde i en liten stad som heter Kibungu. Där hade hennes far haft en viktig position. Han hade varit en stor man, sa hon, som det anstod en tutsi.

I Rwanda fanns två folkgrupper, hutu och tutsi, berättade Bupe. Sedan många år härskade en president som hette Habyarimana, han var hutu och hatade tutsi. Före honom fanns det riktiga kungar, som var tutsi, och landet hade styrts av dem och deras adelsmän på ett klokt och riktigt sätt så att landet hade varit rikt och välordnat. Sedan hade kolonialmakter kommit, tyskar och belgare. Då hade det blivit sämre, men inte riktigt dåligt, för de hade haft förstånd att låta kunniga och förståndiga tutsi sköta mycket. Så hade landet blivit fritt och fransmän hade kommit. De styrde minst lika mycket i det "fria" Rwanda som tyskar och belgare gjort i det koloniserade, men de favoriserade hutu, och hutu hatade tutsi eftersom dessa var bättre och klokare. Landet hade förfallit och det hade blivit riktigt dåligt som man kan vänta när personer, som inte kan, sätts att sköta saker. Då och då dödade hutu med fransmännens hjälp en massa tutsi och drev andra ur landet. Hur skulle de annars kunna behålla makten och den lilla rikedom som fanns kvar, när tutsi var så mycket duktigare? Det hade hänt också i Kibungu. Först hade

president Habyarimana, evigt förbannad vare han, bestämt att hennes far inte fick ha kvar sin position i staden. Sedan hade lokala hutu sagt att de skulle ha hans hus och hans affär och tryckeri och att han och familjen skulle lämna staden. Det hade fadern vägrat. Då hade de kommit en dag och dödat honom och alla andra tutsi i huset, både familjen och tjänare. Hon och en bror hade klarat sig för de hade varit i skolan.

Följande dag, när de försökte lämna Kibungu, hade brodern blivit dödad. De hade hackat sönder honom med machete bit för bit. Först hade de huggit av en av broderns fötter och sagt åt honom och henne att krypa på knäna. Han först och hon efter. Sen hade de huggit av honom en hand och sagt åt honom att fortsätta och krypa. Medan han kröp och blödde och blev svagare och svagare hade de gått efter och skrattat och skrivit "död åt tutsi" med hans blod på vägen. Då och då hade de huggit honom med macheterna igen. Till slut var han så utmattad av blodförlusten att han inte kunde krypa alls. Då dödade de honom.

Henne hade de slitit av kläderna bit för bit medan hon kröp. När hon var helt naken hade en av dem våldfört sig på henne. Sedan hade de tvingat henne att krypa igen. Så hade en annan varit på henne och så hade hon tvingats krypa vidare. Flera kilometer hade hon tvingats krypa tills det blev mörkt. Tio gånger eller tjugo, vad spelade det längre för roll, hade hon blivit våldtagen. Hennes knän var inte bara blodiga, de var helt nedslitna, och hennes händer och tår var också alldeles söndertrasade.

Hon visar sina knän som har kraftiga ärrbildningar.

När det blev mörkt hade de lämnat henne och skrattande och glammande gått tillbaka till Kibungu. Hon hade legat länge och väntat på att dö, men det hade hon inte gjort, så när morgonen kom hade hon rest sig och stapplat vidare och så småningom kommit till Tanzania.

Hon hade haft tur för hon hade inte hamnat i något flyktingläger utan hade träffat på en grupp kvinnor som var på väg till ett guldgrävarläger, inte det här utan ett annat, efter att ha varit hemma och skött jorden. De tog henne med och tog hand om henne. I det lägret fanns även

en del män och det var ganska bråkigt. Vissa av männen var hutu och kom från Burundi, där också både tutsi och hutu levde. Fast i Burundi var det bättre för där härskade tutsi.

Hon hade varit rädd för hutumännen och orolig för att något skulle hända henne. Det hade det inte gjort, men hon hade varit orolig hela tiden och velat bort. Först hade hon tänkt att hon skulle bege sig till Burundi, men hon kände ingen där och kunde inte vara säker på att inte hutu en dag skulle ta makten där också. Så hade hon fått höra talas om det här lägret, där inga män skulle finnas, och det hade låtit allra säkrast, så hit hade hon begett sig. Det var för snart två år sedan.

Bupe har lång skolgång bakom sig. Nästan tio år gick hon i skola. Familjen tyckte det var viktigt att också flickorna fick utbildning. Hon pratar fyra språk. Två lokala hemifrån som ingen här förstår, swahili och franska.

Åt fransmännen spottar hon, för det är de som gör att hutu har makten i Rwanda och kan förfölja tutsi, men franska språket är bra att kunna och också vackert, tycker hon.

Hon talar gärna om tutsi och deras historia och kungar. Tutsi kom norrifrån, berättar hon, från det som idag är Etiopien. De hade boskap och var ett stolt herde- och krigarfolk. I det land som tutsi skulle göra till Rwanda och Burundi, bodde då ett grottleivande pygméfolk som kallas twa och jordbrukande hutu som kommit söderifrån. Under femhundra år av tutsiregenter i Rwanda, där den störste mwamin – kungen – hette Kigeri Rwabugiri, byggdes landet till att bli Afrikas pärla, ett av jordens bästa länder. Det var nu förstört, men skulle kunna byggas upp igen, om bara fransmännen kunde fås att sluta stödja hutu, så att tutsi kunde återta sin naturliga maktställning, så som det var i Burundi.

Om sig själv talar Bupe mindre gärna. Hon svarar på frågor, men bjuder inte spontant på information, så som hon gör när det gäller politik. Jag frågar hur hon får information om vad som händer i Rwanda, Burundi och världen. Då berättar hon om mannen som tar hennes "gråa grus" till marknaden. Han är också tutsi, till hälften i alla fall. Han är ung. Han föddes i Tanzania i ett flyktingläger. Hans mamma var tutsi, hans pappa en av de tanzaniska

President Habyarimana

Traditionell tutsi kvinna

vakterna. Pappan tog hand om honom när han var halvstor, kanske tio år, så han fick bo i en stad och gå några år i en skola. Fast han hade inte tyckt om skolan för han började så sent att alla andra på samma nivå var mycket yngre, och hans jämnåriga kamrater retade honom för att han gick med småbarnen. Så han hade slutat, och arbetat med det som fanns att arbeta med, så som man gör när man inte riktigt hör hemma på en plats. En dag hade han skickats till lägret av någon för att leverera kvicksilver, som är mycket tungt att bära, och mat. Inte för att hämta "grått grus", så betrorrd hade han inte varit. I lägret hade det fått syn på varandra. Det var lätt att känna igen en tutsi, även en halvtutsi, på den ljusare hyn, den smala näsan och de tunna läpparna. De fann att de båda talade både swahili och bufumbwa, en dialekt i Rwanda som han lärt av sin mamma och andra i lägret. Så hade de kommit överens om att han skulle vara hennes kurir och att han förutom varor skulle ha med sig nyheter. Nu bytte de, hennes "gråa grus" mot hans varor från staden, hans nyheter mot hennes kunskaper, som han inte hunnit få i skolan.

Som alla kvinnorna i lägret sparade hon de guldklimpar som hon hittade. Hon sparade lite av det "gråa gruset" också. Det hon inte behövde låta honom sälja för att få mat och varor. Hon hade lättare än de andra kvinnorna att spara för det var hon som styrde den unge mannen som var hennes kurir, inte han som styrde henne. Han gjorde som hon sa och tog inte mer av grus, pengar eller varor än hon sa att han fick. De flesta andra kvinnorna fick vara glada för vad det fick i utbyte för sitt "gråa grus". I deras fall var det männen som bestämde. Så har hon plötsligt börjat berätta, den ljushyade och smalnästa Bupe,

inte bara om politik i Rwanda, utan också om sin begynnande affärsverksamhet i lägret.

När hon hade förstått att hon kunde styra sin "man" och få honom att sälja det "gråa gruset" för hennes räkning, medan de andra kvinnorna på nåd och onåd lämnade över sitt till sina "män", hade hon tänkt att hon kunde hjälpa både dem och sig själv. Hon kunde byta till sig en del av deras "gråa grus" mot varor eller t.o.m. köpa det för pengar. Det hade hon börjat göra. Lite försiktigt så här långt, både för att hon inte hade mycket vare sig varor eller pengar över som hon inte behövde själv, och för att de kvinnor hon litade på måste ha åtminstone nästan den vanliga mängden när deras män kom, annars skulle de bli misstänksamma och det kunde bli farligt. Den lilla hantering som hon påbörjat var emellertid mycket lönsam och hon fick redan mer "grått grus" från sin handel än från sitt grävande. Hon hade fortsättningen uttänkt. Allteftersom hon fick mer och mer varor och pengar skulle hon köpa större och större andel av de andra kvinnornas "gråa grus". Samtidigt skulle de alla, när männen kom, klaga över att de hittade mindre och mindre guld. Om alla gjorde det skulle männen inte ha skäl att bli misstänksamma för det var väl känt att guldfyndigheter efter en tid blev uttömda. De skulle bara låtsas att det hände lite tidigare än det gjorde i verkligheten och under mellantiden skulle kvinnorna få en större del av resultatet av sitt arbete och deras män mindre, och samtidigt skulle hon tjäna på det. Så hade hon tänkt ut att det skulle gå till. Risken var att nå'n av kvinnorna skulle berätta för sin man och då fanns en stor risk att det skulle ta slut för dem alla. Det fanns också en risk att hennes "man" skulle börja kräva mycket mer, kanske rent av bli som de andra männen. För honom skulle hon förstås inte kunna dölja att hon gav honom mer och mer att sälja för varje gång han kom, om nu allt gick som hon planerat. Hon berättade inte

Traditionell tutsi man

hur hon fick de större mängderna "grått grus", men det vore illa även om det kom ut som att hon hittade mer och mer när alla andra sa att de fick mindre och mindre.

Bortom politik och affärer kan jag dock inte locka henne att säga mycket.

Radikala egna framsteg och egna politiska åsikter

Jag har tänkt mig att jag ska försöka finna några av de kvinnor jag träffade förra gången jag var här. Den första jag träffar på, och hon är lätt att hitta, är Bupe, tutsi-kvinnan från Rwanda. Hon har gift sig med en man från Wasukamastammen, den största och dominerande i regionen. Det har gått bra för henne och hon är glad att se mig och att berätta om vad som hänt sedan vi sågs sist.

Hennes lilla affärsrörelse där hon bytte till sig det man då kallade "det gråa gruset" mot varor hade växt i omfattning, och ef-

Flyktingar i Tanzania 1994 efter flykten från Rwanda

ter ett tag hade hon slutat gräva själv för att helt ägna sig åt affärerna. Den unge mannen från hennes egen stam, till häftan tutsi som han var, hade fortsatt att gå hennes ärenden. Hon hade alltid framhållit för honom att tutsi var vackrare, klokare och skickligare än andra men just därför mer utsatta för avund och förföljelser, och att de därför måste hålla ihop och bara lita på varandra. Historien har visat, om och om igen, hade hon förklarat för honom, att när det kommer till kritan är det bara sina tutsisibbröder och -systar man kan lita på. Alla andra sviker och förräder en förr eller senare.

Det hade hjälpt länge nog, men vållat henne svårigheter att förklara varför hon gjorde det hon gjorde när hon gifte sig med en wasukuma.

Mindre än ett år efter mitt besök, trodde hon, hade ån i ravinen stigit ovanligt högt och då brutit igenom på ett ställe inte långt nedströms det gamla lägret och skapat sig en ny fåra. Sedan, ännu längre ned, hade den återgått till ravinen, men skurit av en stor krök. När guldgrävarna letade i den nu nästan torra gamla fåran hittade de mer guld än förut. Detta medförde först att de som var på plats fick en mycket god period, men det innebar också att många nya guldgrävare, också män, tillkom. Senare fann man också att i all den sand och det grus som fördes åter till ravinen när vattnet från den nya fåran återvände, fanns gott om guld och också en del riktigt stora klmpar. När ryktet om detta spred sig kom den verkliga guldruschen. På kort tid försvann det gamla och det som idag är kom i stället.

För hennes egna affärer var allt detta mycket lyckosamt. Hon hade ett kapital som redan växte fort. I den första nya perioden, då alla som var på plats fick det bättre, fick hon själv det mycket bättre.

Det är dock inte ofarligt att få det mycket bättre om man tillhör en liten grupp som inte har släktingar och vänner till skydd. Samtidigt som affärerna växte och hennes

kapital och inflytande i lägret med dem, kände hon sig mer och mer utsatt och hotad. Det var inget påtagligt, säger hon, men det var en stark känsla. Det var då Bupe, så tutsi hon var, bestämde sig för att gifta sig med en man från en stor familj av den största stammen. Med de pengar hon hade var det ingen svårighet att finna villiga kandidater, så hon hade valt den lämpligaste. Hennes unge stamfrände och kurir hade inte velat eller kunnat förstå, men så var han ju egentligen bara tutsi på moder-net, och när guldruschen kom och alla handlare, agenter och försäljare med den, behövdes inte kurirerna längre. Hon var tvungen att säga det till honom, att hon inte längre behövde hans hjälp, och trots att hon hade givit honom en summa pengar, som inte var avtalad, hade han inte skiljts som vän. Hon var ledsen för det, men sån't var livet och helt och hållet tutsi var han inte.

Med den nye mannen och hans familj och stam som stöd hade hon kunnat fortsätta att expandera sina affärer och nu ägde hon på olika sätt delar av de flesta typer av verksamhet som fanns i lägret, men mest av allt skötte hennes folk, inte stam utan anställda, kokandet av "amalan".

Jag försökte komma på vad Paul hade sagt om att allt fanns i lägret. Var det "handelsmän och gulduppköpare, barer och matställen, spelhålor och bordeller"? Jag sa att en bekant till mig sagt att allt detta nu fanns i lägret och frågade om hon verkligen hade del i allt detta. Javisst, sa hon, och smedjor och snickerier och några lastbilar och bussar.

Samtidigt var Bupe helt inställd på att guldruschen var övergående. Den stora mängden guld som hittades var ett resultat av att ån bytt fåra, menade hon, och snart skulle effekten av detta vara uttömd. Det var redan prat i lägret om att guldgrävarna fann mindre och mindre guld och att snart skulle de som lämnade lägret vara lika många som de som kom. Riktigt så illa

trodde hon själv inte att det var ännu. Hennes bild var snarare att produktionen höll sig på samma nivå men att fler och fler skulle dela på den så att det blev mindre åt var och en. Det var dock bara en tidsfråga innan nedgången kom och det gällde att innan dess ha kommit igång med annan verksamhet någon annanstans. Det var bara det att handel med guld och försäljning till guldgrävare var sällsynt lönsamt. Hon hade svårt att tro att det skulle gå att göra lika goda affärer med något annat, så det gällde att hålla på här till nära slutet men inte när slutet kom.

När affärskvinnan Bupe pratar är det svårt att riktigt föreställa sig att det är samma kvinna som kom hit våldtagen och som bevitnat hur hennes bror styckades till döds och vars hela familj mördats. Jag tvekar länge innan jag gör det, men till slut tar jag upp ämnet Rwanda. Där har under tiden ett omfattande folkmord ägt rum. Uppåt en miljon tutsier har hackats ihjäl av hutugrannar och arbetskamrater medan det internationella samfundet inklusive FN varit passiva åskådare.

Den politikintresserade Bupe pratar helst först om Burundi. I Burundi, säger hon, var det bra under tutsiledning, så som det alltid varit och som det var naturligt att det var. Att de kunniga och kompetenta styr. Sen gjordes ett stort misstag. Utlänningar, som inte förstår hur Afrika fungerar, med de förbannade fransmännen och det välmenande men alltid missledda FN i första ledet, såg till att allmänna val ordnades i Burundi. Resultatet blev förstås att en oduglig men dödligt farlig hutu valdes till president, eftersom de är många fler. Det tog ingen tid alls innan förfallet började. Helt okunniga hutu, utan skola eller vett, sattes att leda byar och städer, företag och myndigheter. På bara några månader rådde ekonomiskt kaos. Samtidigt såg presidenten till att popmusik från Rwanda med Simon Bikindi spelades i högtalare över alla städer, musik där texten uppmanade hutu att döda alla tutsi. Som tur var kontrollerades armén fortfarande av tutsi, men även det skulle bara ha varit en tidsfråga, så när dödandet av tutsi startade grep militären in och avlägsnade presidenten och återställde den tidigare goda ordningen.

Givetvis finns andra bilder och bedömningar av vad som hände, men detta är Kibungos bild.

IRwandaskulle Rwandas Befrielsefront, RFP, aldrig ha slutit fred med hutupresidenten, ansåg hon. Efter följde omedelbart propaganda för dödande av tutsi i radio och popmusik och tidningar, och mindre än ett år senare bröt det ut i riktigt stor skala. FN-trupperna, som skulle garantera freden, klev åt sidan och såg på hur hundratusen tutsifamiljer upplevde det hon och hennes familj gått igenom. Frankrike stödde folkmordet säger hon. FN-soldaterna stod bokstavligen bredvid och såg på

En flodbädd har grävts upp av guldgrävare. Fote Lars Asker

när tusentals familjer hackades till döds med macheter och sköt sen de hundar, som åt av liken. Hennes förakt och avsky för dessa utlännningar är lika stark som hennes övertygelse om hutus underlägsenhet.

När dödandet i stor skala startade hade RFP insett sitt misstag med freden och återupptagit striderna. Alla tutsi utanför landet hade givit allt stöd de kunde och själv hade Bupe återknutit kontakten med den unge man som varit hennes kurir och med många andra tutsi i och utanför lägren i Tanzania och stött dem ekonomiskt och hjälpt dem organisera en RFP-enhet. Självklart hade tutsi och RFP snart återtagit makten i Rwanda. Hutu var inte i stånd att bjuda något motstånd, det var bara fransmännen som försenat processen någon månad vilket gjorde att ytterligare några hundratusen tutsi slaktades i de delar av landet där hutu fortfarande hade makten.

Efteråt flydde hutumördarna, och de var många, för att hacka ihjäl en miljon tutsi med macheter kräver många hutu. Nu befolkade de flyktinglägren i Tanzania och andra länder. De tutsi som tidigare varit där hade nu återvänt till Rwanda.

Nu när hutumördarna levde i flyktinglägren kom FN med massor av mat och hjälp. Det hade inte skett när överlevande tutsi som fått sina familjer dödade och sin egendom stulen, sådana som hon själv, var där. Det visade igen hur FN och europeer och amerikaner agerade. Hjälpa mördarna men strunta i offren.

Med enfaset och verklig ilska tillbakavisar Bupe varje antydning om att oskyldiga hutu skulle fly för att de fruktade represalier från tutsi och RPF bara för att de var hutu. Det har aldrig hänt, säger hon. Det kommer aldrig att hända och bara några få ledare av mördarrörelsen "hutu-makt" kommer att straffas, försäkrar hon. Om en man blir stängd av ungtjurar, säger hon, stänger han in eller slaktar ledartjuren.

Vad skulle det tjäna till att stänga in eller slakta alla?

Vet hutu att tutsi tänker så, frågar jag? Det påstår hon att de gör.

Hur många är de få ledare av "hutu-makt" som hon säger kommer att vara de enda som straffas för folkmord, frågar jag vidare. Hundra, kanske tusen, gissar hon. Det är en mycket liten del av flera miljoner som deltog i slakten.

Själv vill hon helst återvända till Rwanda och hemstaden Kibungu, när guldets börjar ta slut, men det är inte så lätt nu när hon är gift med mannen från Wasukama-stammen. Han vill förstås inte flytta och om hon reser själv vet hon inte hur mycket av allt det hon äger som hon kan ta med sig. Minst hälften vill hon ha, men hon tillstår att det kan bli mycket svårt. Han har en stor släkt och hon har ingen.

Brevkontakt

Bupe har jag inte träffat igen, men jag har brevväxlat med henne. I det första svaret jag fick från henne berättade hon kort vad som hänt sedan vi andra gången träffades i lägret. Hon skrev på franska med vacker handstil.

Bupe hade vetat att det skulle komma en tid när det var dags att lämna lägret. Hon hade trott att det skulle bero på att guldets tog slut. I det hade hon haft fel, men det hade inte varit det viktigaste. Det viktigaste var att hon förstått att lägrets tid var begränsad. Alltså hade hon flyttat så mycket av sina tillgångar hon kunde utan att väcka misstänksamhet hos sin man och hans släkt tillbaka till Rwanda. Först hade hon bara tänkt på Kibungu, men sen hade huvudstaden Kigali framstått som mer och mer attraktiv. Hon hade ju ändå ingen släkt kvar i Kibungu.

När kartor och inmutningar utfärdade av en man som bara tagit sig rätten började dyka upp i lägret, hade hon förstått att slutet var nära. Då hade hon satsat allt hon hade

tillgång till i Kigali. Hon hade fått mycket hjälp av en man som var god vän till den nye maktavaren, som bara var vicepresident men chef för armén och den som egentligen bestämde i det nya Rwanda. Hennes man och hans släkt hade nu förstått att något var fel, från deras synpunkt sett, så de hade flyttat ut till lägret för att hålla henne under uppsikt.

Bupe hade snart funnit det olidligt att försöka arbeta med dem hängande över axlarna och en dag hade hon helt enkelt rymt. Hon hade tagit mycket lite med sig, bara vad som rymdes i en väska, och helt enkelt bara promenerat iväg. Sen hade hon åkt olika bussar tills hon kom till Kibungu. Där hade hon stannat ett tag och ordnat upp sina affärer på platsen, sedan hade hon fortsatt till Kigali. Här hade hon nu ett vackert hus vars tidigare tutsiägare mördats av hutu precis som hennes egen familj.

När hon fortfarande var i Kibungu hade mannens familj försökt kontakta henne och begärt att hon skulle återställa alla pengar de påstod att hon stulit. Sedan lägret övertogs av gruvbolaget, om det har Bupe läst i tidningar både från Tanzania och Rwanda och hört i radio, har hon inget hört från mannen och hans familj. Hon tror att de kan ha varit i lägret när kaoset vid evakueringen bröt ut. Kanske dödades de då.

Det är skönt att de inte kräver att få hennes pengar, men mannen var egentligen ingen dålig man, så han förtjänade inte att dö.

Hennes affärer handlar mest om bilar och transporter, lager och grossistförsäljning. Nyligen har hon köpt ett fryshus, och byggt ett annat, så hon har nu två, de största i landet.

Hon mår bra och avslutar med: "Gud signe och bevara oss alla".

* * * * *

Ett flyktingläger på väg hem...

Den här historien berättade en man från Röda Korset. Jag har glömt hans namn. Han var en av dem som på 90-talet såg till att de hundratusentals ruandier som återvände från flyktingläger försågs med mat och framförallt vatten under vandringen hem.

Uppbrottet föreföll vara ett slags intuitivt kollektivt beslut. Plötsligt tömdes lägret och vägen mot Ruhanda fylldes av män, kvinnor och barn. De bildade en jättelik orm som långsamt rörde sig västerut. Täten kunde inte stoppa, den hade blivit ihjältrampad och den måste välja rätt väg, människomassan kunde inte backa. Vid ett tillfälle tog täten fel väg och det fordra-

des hårda tag från militärer att få täten att ändra riktning.

Det gick heller inte att komma fram med vatten och mat. Vägen var tillkorkad. Skulle en svältkatastrof inträffa som en kulmen på allt elände?

Lösningen kom redan första kvällen. Som på ett kommando lämnade flyktingsskaran vägen och lade sig vid sidan för att sova. Nu blev vägen fri för transporter av vatten och mat.

Bilarna gick i skytteltrafik hela natten. Nästa morgon fylldes vägen igen. Nästa kväll blev vägen fri och bilarna kom tillbaka.

Oloph

Rödakorset hjälper rwandiska flyktingar på väg hem 1996 vid Rusumu bron

Guldgrävarläger

Under en resa i Tanzania fick Habaris Lars Asker tillfälle till ett kort besök i ett guldgrävarläger i närheten av Geita där den stora guldgruvan var det som lockat men där något besök inte gått att ordna. Istället fick han inblick i en annars okänd och ganska svåråtkomlig verklighet i dagens Tanzania

Våren 2007 fick jag tillfälle att besöka ett av de många guldgrävarläger som vuxit upp runt om i Mwanzaregionen. Jag besökte en av de organisationer som ingår i det nätverk av organisationer som Safina har etablerat i Action Against Aids runt om Victoriasjön, AAA-projektet.

Organisationer får fem kvinnor och fem män utbildade av AAA till utbildare "Peers" som i sin tur på hemmaplan informerar om Aids och hur man skyddar sig. Numera ingår också utbildning i genderfrågor och mänskliga rättigheter. AAA har etablerat ett namn och när verkligen ut på lands-

bygden till ett imponerande stort antal människor till mycket små kostnader. Men projektet har ända sedan början lidit av svag administration som nu slagit tillbaks i form av hård kritik från Riksrevisionens rapport offentliggjord i september. När det gäller Safina är det inte aktuellt med någon förundersökning för korruption utan kritiken hänför sig till ofullkomligheter i bokföring och rapportering. En del hävdar Safina att man redan rättat till och en del är saker som revisorerna missuppfattat.

Resultatet är i vilket fall som helst att

framtiden för AAA är mycket osäker, för närvarande saknas finansiering för fortsatt verksamhet efter årsskiftet.

Aidsdistriktet Geita

Geitadistriktet väster om Mwanza är ett av de mest aidsdrabbade distrikten i Tanzania.

Här finns fiskar- och guldgrävarläger som är ökända aidshärdar. Här finns storskaliga guldgruvor och landets enda sprängmedelsfabrik. De drar till sig folk från hela landet både direkt och till servicenäringsarna som blomstrar runt omkring. Det innebär också att lastbilstrafiken är mycket omfattande och dessutom går långtradartrafik till och från Kageraregionen och Burundi genom Geita.

EMLRG

En av de NGO:s som ingår i AAA-nätverket är Environment and Mined Lands Rehabilitation Group, EMLRG.

Småskaligt på individnivå grävs det efter guld på många ställen, ofta illegalt av unga män och tonårspojkar. Det blir stora sår i naturen som tar lång tid att läka. Ingen tar ansvar för att återställa efter utvinningen. Med guide från EMLRG försökte vi besöka några sådana ställen men när folk såg vår bil försvann de fort.

Bättre lyckahade vi i ett stort guldgrävarläger i skogen några mil nordväst om Geita. Väster om Geita utbreder ett stort mycket glesbefolkat skogsområde med dåligt rykte för att var tillhåll för rånare och annat ljusskyggt folk. I det här lägret som numera är väletablerat och har en befolkning på flera tusen personer har EMLRG arbetat en längre tid och är välkända.

Dålig samhällsservice

I guldgrävarlägren som plötsligt etableras och ibland lika fort överges saknas myndighetsnärvaro och samhällsservice. Här har dock en statlig grundskola startats. Men åtminstone de äldre pojkarna är svåra att motivera för skolarbetet, de arbetar hellre med guldutvinning. Någon sjukvård finns inte heller men en av dem som hyr ut bearbetningslicenser på smålotter i andra hand har anställt en sjuksköterska som fick rycka in under vårt besök, då en man som fått en massa sten över sig bars fram till mottagningen.

Privata entreprenörer i form av torgstånd för matvaror, små affärer och natur-

En gammal domstolsbyggnad, baraza, har ställts till EMLRGs förfogande som kontor för föreningen som förutom att arbeta med miljöfrågor också arbetar med föräldralösa barn och ingår i AAA-nätverket.

De flesta rör runt vällingen i vaskpanneliknande "karai" med lite kvicksilver på botten. Ofta anställer man ungdomar och barn för det arbetet. Under brädorna i förgrunden finns en betongbassäng där materialet man bearbetar förvaras. Längst till höger sitter licenshållaren och vakter så att inget guld kommer bort.

ligtvis barer finns det gott om liksom prostituerade som vill vara med och dela på guldpengarna.

En mödosam och farlig process

Huvudfyndigheten här utgörs av avlagringar runt en liten flod som rinner upp i några kullar i närheten. Men även i kullarna runt omkring bryter man den lösa bergrunden här och där på jakt efter guld.

I flodavlagringarna återfinns guld det som mycket små korn "damm" och för att samla ihop det rörs en välling av uppgrävt material över en kvicksilverbädd eller får rinna över en lutande skiva med kvicksilverbäddar. För att få ut så mycket guld som möjligt bearbetas materialet i flera omgångar.

Man släpper inte medvetet ut kvicksilver i naturen eftersom det är ganska dyrt men ofrånkomligt spills en del och i värmen avges hela tiden kvicksilverånga.

Det är ofta unga pojkar som sitter dagarna i ända och rör runt vällingen i ett "karai" med kvicksilver på botten. Karai är det vaskpanneliknande plåtfat som finns överallt och används till det mesta. Traditionell guldvaskning med vaskpanna och vatten förutsätter att det är åtminstone guldsand, helst smågrus och guldklimpar i fyndigheten. Men dessa fyndigheter uttömdes i allmänhet redan i förra guldrushen i Tanzania på 20–30-talet.

De som köpt små andrahandslicenser för bearbetning anställer i sin tur ofta några personer för att gräva upp material och själva anrikningen medan de själva övervakar arbetet.

För att minska kvicksilverutsläppen i floden, där man också tvättar sig och tar dricksvatten har EMLRG lyckas få de flesta att inte utföra själva bearbetningen med kvicksilver på själva flodstranden utan att bygga betongkar en bit därifrån dit man bär materialet från floden för spädning med vatten och anrikning.

Hårdare material från kullarna runt omkring eller från grävda schakt grovkrossas

Halvhårt material eller sten som rostats körs också i hemmagjorda stenkrossar eller snarare tumlare för att få fram guldbärande sand.

först på plats och bärs sedan till lägret där man med hjälp av hembyggda stentumlar ytterligare finfördelar materialet efter att först ha rostat det i en brasa. Här långt ute i skogen finns det gott om ved.

Eller också så sitter man med hammare och slår sönder stenarna till sand som sedan rörs ut i vatten och så vidtar behandlingen på kvicksilverbädd.

Kvicksilverförgiftning

EMLRG försöker också stäva de värsta formerna av barnarbete men det är svårt. Det finns inte så många alternativ för unga på landsbygden och farorna med kvicksilver visar sig i allmänhet först efter många år.

Den farligaste delen av processen utgörs den så kallade kokningen av det "grå gruset" man får ut efter amalgamerings på kvicksilverbädd.

Med hög temperatur, exempelvis en svetslåga ångar man bort kvicksilverrester och får kvar rent guld.

Om den processen sker i ett dåligt ventil-

erat utrymme får man i sig mycket kvicksilverånga. Framförallt tidigare då detta sista steg inte var känt bland guldgrävare i allmänhet och gjordes i det fördolda av experter blev många av dessa förgiftade.

Kvicksilverförgiftning är inte så lätt att diagnositera eftersom den kommer kommer smygande med diffusa symtom efter flera års exponering.

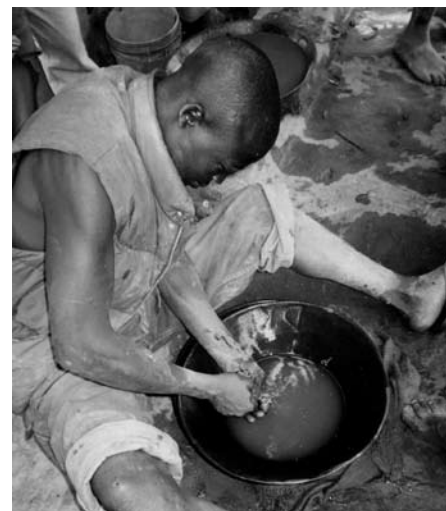
Tyvärr tillät tiden bara ett kort besök i guldgrävarbyn snarare än läger eftersom nu bodde här så många människor och många familjer och det faktiskt också fanns en skola som ett första steg på statlig närvaro.

Läs mer om miljöfarorna med kvicksilver i guldutvinning på annan plats i Habari.

Text och foto: Lars Asker

En del använder ett sluttande plan där sedimentvällingen får rinna över kvicksilverbäddar som fångar upp det fina guldstoffet.

På ytan av kvicksilverbädden anrikas guldstoffet som man samlar upp i en trasa och klämmer ur vattnet så man får en liten kula med guld men där det finns en hel del kvicksilver kvar. För att få fram rent guld ångas kvicksilvret bort under hög värme, "kokas" en farlig process som ofta sker på annan plats av specialister.

Colakriget blir Rättvist!

Ubuntu – Världens första Fairtrade/Rättvisemärkta cola lanseras.

Ubuntu Cola är gjord på Rättvisemärkt socker från Malawi och Zambia. Rättvisemärkt innebär att odlarna får bättre betalt – i Malawi sex gånger mer än riksgenomsnittet, vilket gör det möjligt att bo i riktiga tegelhus med elektricitet, ha rinnande vatten och att kunna sända barnen till skolan. 33% av Ubuntu's vinst går dessutom till projekt i Afrika.

Ubuntu Cola testsäljs just nu i England, men rikslanseras där först i februari 2008, så Sverigelanseringen idag är världspremiär.

Ubuntu Cola säljs i samtliga Barista Fair Trade Coffees butiker för samma pris som "vanlig" cola. Barista Fair Trade Coffee är Skandinavien's första etiska coffeeshopkedja och finns över hela landet från Malmö till Umeå. Kedjan har ett brett sortiment av Rättvisemärkt och ekologiskt, men till samma priser som de etablerade kaffekedjorna.

– Vi tycker inte konsumenten ska betala mer för ett etiskt val, men hoppas de väljer oss lite oftare, så att vi klarar att leva med lägre marginaler. säger Björn Almér, VD och grundare Barista Fair Trade Coffee.

Sida Development Area

Forum sätter fokus på heta frågor om handel och tillväxt i Afrika

Den internationella handeln får allt större betydelse i Sveriges utvecklingssamarbete och Sida fördubblar satsningarna på handelsbistånd. I december ska EPA-förhandlingarna om förbättrade handelsvillkor avslutas mellan EU och ett stort antal låg- och medelinkomstländer.

Den 5 december diskuteras bland annat dessa frågor vid forumet Sida Development Area – Trade and Growth in Africa.

EPA-förhandlingarna (Economic Partnership Agreements) om handelsavtal mellan EU och 75 forna kolonier i Afrika, Västindien och Söderhavet (de så kallade AVS-länderna) är inne i en intensiv slutfas i december. EU-kommissionen utlovar utökad handelsbistånd som en del i uppgörelsen.

Samtidigt upplever många afrikanska länder nya möjligheter när investeringarna ökar kraftigt, i takt med Kinas och andra länders ökande efterfrågan av råvaror.

Bland de 120 deltagarna på forumet den 5 december finns generalsekreterare och experter från enskilda organisationer, nyckelpersoner från internationella företag, ambassadörer, forskare samt tjänstemän från departement och myndigheter.

Jordbruket i fokus

Satsningar på jordbruket spelar större roll för att minska fattigdomen i världen än andra investeringar. Det är en av slutsatserna i årets World Development Report 2008 – Agriculture for Development.

Onsdagen den 14 november presenterade Världsbanken sin rapport på Sida.

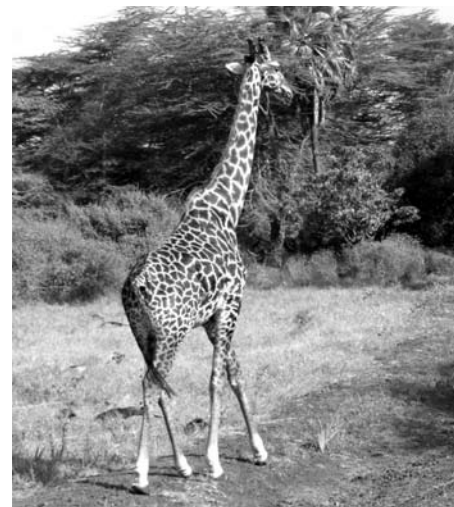
Tre fjärdedelar av världens fattiga människor bor på landsbygden och lever främst av jordbruk. Men avkastningen är låg och inkomsterna därmed små. Världsbankens rapport, konstaterar att landsbygden och jordbrukssektorn i utvecklingsländerna har försummats de senaste 20 åren. Investeringarna har inte varit tillräckliga. Nu menar rapportförfattarna att jordbrukssektorn måste bli en prioriterad utvecklingsfråga och investeringarna på landsbygden öka.

Resa med Pheobe Lägervik

Pheobe som många i Svetan känner ordnar åter en Tanzania-resa i sommar, denna gång i samarbete med Kilimanjaro Safari Agency i Malmö.

Start i Arusha, Lake Manyara, Ngorongoro, Serengeti, Mwanza, Nzega med bland annat besök på barnhem.

Avslutning med en vecka på Zanzibar.

Giraff promenerar vid Lake Manyara

Ditt livs resa! Kultur, bad, klättring, safari, allt kan upplevas i Tanzania.

tel: 021-51075, 023-711666

mobil: 070-3233537, 070-2497853

internet: www.afrikaresor.se

mail: info@afrikaresor.se

Resa längre bort?

Söker Du en pålitlig resebyrå? Då är vi rätt val!

Vi erbjuder:

☑ Kunskap ☑ Erfarenhet ☑ Specialpriser (Raptim)

Världen börjar i Tranås!

Välkommen!

Europa 0140 - 122 80
Afrika 0140 - 141 80
Övr. världen 0140 - 199 80
E-post: info@tranås-resebyrå.se
www.tranås-resebyrå.se

SPECIALITET: Flygresor till biståndsländer

Filmfestival

I samarbete med Mångkulturellt Centrum i Botkyrka, anordnade SVETAN lördagen den 27 oktober en filmfestival. Efter en presentation av Centret och inledning av SVETAN:S ordförande Fredrick Gladh, visades fem dokumentärfilmer varvade med Tanzaniantilltugg.

Zanzibar Soccer Queens av Florence Ayisi. Filmen förmedlar ett budskap som jag under lång tid helt eller till stor del saknat i svensk media. Det vill säga positiv rapportering från Tanzania i allmänhet och generellt rån Afrika i synnerhet. Filmen handlar om spelarna i Women Fighters, och deras problem med att få spela fotboll i ett muslimskt samhälle.

Dessa kan bestå i "utmanande klädsel" d.v.s. shorts och fotbollströja, eller deras män som förbjuder dem att utöva sin idrott. Men det handlar inte bara om problem, och det är det här jag skulle vilja höra mer om i Sverige. Man får följa med laget på träningar och matcher och ta del av spänningen när de möter andra damlag i turneringar och hemma på Zanzibar herrlag för att få något motstånd. En stor inspirationskälla för laget var ett damlag från Tyresö som besökte Zanzibar 1985. Två år senare startade immigrationsofficeren Nessra laget som hon varit ledare för sedan dess.

Trots problemen utstrålar filmen en värme som är svår att inte känna av, även om den kanske är väl lång, så var det en härlig känsla som infann sig efteråt.

Eftermiddagens behållning på 2000 kr gick till stöd av Women Fighters.

Mer om filmen och laget på: <http://www.zanzibarsoccerqueens.com/>

Nyumba Ntobhu handlar om äktenskap mellan kvinnor. Hos kuria-folket i Musomaregionen säger traditionen, att en kvinna måste bo tillsammans med någon. En äldre ensamstående kvinna gifter sig

Zanzibar Soccer Queens - fotbollslag och nu även filmstjärnor...

då med en yngre mot en hemgift. Hon får då någon som kan ta hand om henne, och den yngre kvinnan ses allmänt som en dotter i hushållet.

En av frågorna som genast uppstår är varför dessa kvinnor väljer att gifta med andra kvinnor? Det enkla, snabba svaret är våld och alkohol. Ingen mans käpp har rört min kropp sedan jag gifte mig säger en kvinna i filmen.

De yngre kvinnorna tillåts också ha flera sexpartners då de är gifta med en annan kvinna. De har också möjlighet att skaffa barn med en man, och uppfostra barnen med sin äldre partner som då får möjlighet att föra sin släkt vidare.

Det är en skrämmande och närgången bild, som ges av ett problem som har sina rötter i en föräldrad hemgiftskultur, som får denna följd. Då flickorna/kvinnorna tvingas välja (i den mån det går) mellan en äldre kvinna eller en våldsam man.

House Girls handlar om unga flickor som ofta utnyttjas som underbetald hushållshjälp. Ofta finns även här alkohol, våld, fattigdom och splittrade familjer i bakgrunden. Flickorna känner sig tvingade att försörja sin mor och sina syskon. Långa tunga arbetsdagar, förnedrande behandling och uselt betalt, kanske dessutom sexuellt utnyttjade av herrn eller sonen i huset.

On the way to self reliance är en film om folkhögskolorna i norra Tanzania och arbetet med att utbilda och ta vara på kunskaper som redan finns. Filmen informerar på ett bra sätt om hur utbildningen går till på olika FDC's och vad varje skola har för inriktning. Med stöd av intervjuer med elever, lärare och rektorer får man en bra beskrivning livet på folkhögskolorna.

Hyena Square heter den sista filmen. Den utspelar sig på ett litet torg i Dar es Salaam, där bodde och jobbade Elisa Joseph, idag 23 år, Hiv-positiv och fotbollsälkare.

Elisa blev utkastad av sin far när hon var 13 år. Efter löften om jobb kom hon till Dar es Salaam där hon såldes till ett hushåll som piga för 10 000 Shilling. Men hon betalades ingen lön och efter två år på det arbetet blev hon våldtagen av mannen i huset och anklagad för stöld. Hon ham-

nade i fängelse i tre månader, och när hon kom ut hamnade hon på gatan.

Utan någonsans att ta vägen började hon prostituera sig själv och ta droger.

När hon sedan kommer i kontakt med Kiwohede, en NGO som hjälper till att rehabilitera barnprostituerade, får hon reda på att hon är Hiv-smittad. Hon väljer då att på ett öppet sätt berätta om sina erfarenheter för andra barn som är i den situation hon var i, och informera om vad Kiwohede kan göra.

Hon säger att hon vill vara en förebild, och visa att man kan leva ett nytt meningsfullt liv trots smittan. För att hålla formen spelar Elisa fotboll och hon hoppas på att bli en riktig stjärna.

Hyena Square skildrar ett av de många fruktansvärda människöden, som det finns allt för många av i Tanzania, att Elisa ändå trots allt hon gått igenom reser sig upp och hjälper människor i samma svåra situation, gör att hon i mina ögon redan är en riktig stjärna. En film med både tårar och skratt och ett porträtt av häpnadsväckande person avslutade festivalen.

I pauserna serverades gott tilltugg och det blev på det hela en härlig tillställning, med stor variation och hög klass.

Thomas Baarman

Bakari Ally som gjort filmen om folkhögskolor "On the way to self reliance" var med på visningen på Mångkulturellt Centrum

